

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**VYUŽITÍ SLUŽEBNÍCH PSŮ PŘI ŘEŠENÍ NÁSLEDKŮ
MIMOŘÁDNÝCH A KRIZOVÝCH SITUACÍ**

Bakalářská práce

Autor: Aneta Šturalová

Studijní program: Tělesná výchova se zaměřením na vzdělávání a
ochranu obyvatelstva

Vedoucí práce: prof. Ing. Pavel Otřisal, Ph.D., MBA

Olomouc 2023

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Aneta Šturalová

Název práce: Využití služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací

Vedoucí práce: prof. Ing. Pavel Otřísal, Ph.D., MBA

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Rok obhajoby: 2023

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá využitím služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací. Cílem práce je analyzovat názory a povědomí veřejnosti o problematice služebních psů. V teoretické části práce je popsána historie služební kynologie. Využití služebních psů u jednotlivých složek integrovaného záchranného systému. Dále je věnována detailní pozornost na výcvik a výchovu služebních psů a současně jsou popsány výhody a nevýhody jednotlivých vybraných plemen. Výzkumná část probíhala pomocí dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo celkem 201 respondentů. Na základě výsledků z dotazníkového šetření je dále navržená možnost zavedení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek integrovaného záchranného systému.

Klíčová slova:

Integrovaný záchranný systém, kynologie, výchova, výcvik, plemeno

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Aneta Šturalová
Title: The utilization of service dogs in addressing the consequences of extraordinary and crisis situations

Supervisor: prof. Ing. Pavel Otřísal, Ph.D., MBA
Department: Department of Adapted Physical Activities
Year: 2023

Abstract:

The bachelor thesis deals with the utilization of service dogs in addressing the consequences of extraordinary and crisis situations. The aim of the thesis is to analyze the opinions and awareness of the public regarding the issue of the service dogs. The theoretical part of the thesis describes the history of service dog training and the utilization of service dog in various units. Furthermore, detailed attention is given to the training and upbringing of service dogs, and the advantages and disadvantages of individual breeds are described. The research section was conducted through a questionnaire survey, in which a total of 201 respondents participated. Based on the results of the questionnaire survey, a proposal is further made to introduce aspects of service dog training into the routine work of integrated emergency response units.

Keywords:

Integrated emergency response system, cynology, upbringing, training, breed

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením prof. Ing. Pavla Otřísala, Ph.D., MBA, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 7. června 2023

.....

Děkuji svému vedoucímu, prof. Ing. Pavlu Otřísalovi, Ph.D., MBA, za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl při zpracování bakalářské práce. Rada bych poděkovala své tetě za pomoc při závěrečné finalizaci práce. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům za ochotu podílet se na výzkumné části mé bakalářské práce.

OBSAH

Obsah	7
1 Seznam zkratek.....	9
2 Úvod	10
3 Přehled poznatků	11
3.1 Historie služební kynologie.....	11
3.2 Začátky služební kynologie v českých zemích.....	12
3.3 Využití služebních psů u složek integrovaného záchranného systému	13
3.3.1 Využití služebních psů u Policie České republiky.....	13
3.3.2 Využití služebních psů u Městské policie	15
3.3.3 Využití služebních psů u Hasičského záchranného sboru České republiky	16
3.3.4 Využití služebních psů u Armády České republiky	17
3.3.5 Využití služebních psů u Vězeňské služby České republiky	17
3.3.6 Využití služebních psů u Celní správy České republiky.....	18
3.3.7 Použití služebního psa jako donucovací prostředek	18
3.4 Volba služebního psa pro výcvik.....	19
3.4.1 Plemena obecně	20
3.4.2 Charakteristika vybraných služebních plemen.....	21
3.5 Výchova a výcvik služebního psa	28
3.5.1 Výchova	28
3.5.2 Výcvik.....	29
3.6 Okolnosti ovlivňující výcvik psa	30
3.7 Metody výcviku psa	31
3.8 Pes a psovod	32
3.8.1 Vztah psa a psovoda.....	34
4 Cíle.....	35
5 Metodika	36
6 Výsledky a diskuse.....	37
7 Výsledky bakalářské práce a její přínos pro rozvoj oboru ochrany obyvatelstva	57
8 Závěr.....	62
9 Souhrn	63

10	Summary.....	64
11	Referenční seznam	65
12	Přílohy.....	67

1 SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
MU	Mimořádná událost
KS	Krizová situace
IZS	Integrovaný záchranný systém
PČR	Policie České republiky
MP	Městská policie
HZS	Hasičský záchranný sbor
AČR	Armáda České republiky
ZZS	Zdravotnická záchranná služba
CS	Celní správa
VS	Vězeňská služba
HS	Horská služba
IRO	Mezinárodní kynologická záchranářská organizace
FCI	Mezinárodní kynologická federace
OSKH	Odbor služební kynologie a hipologie
NO	Německý ovčák
RTV	Rotvajler
AED	Automatický externí defibrilátor
apod.	A podobně
atd.	A tak dále
tzv.	Takzvaný
tzn.	To znamená
např.	Například

2 ÚVOD

Pes patří mezi nejstarší domestikované zvíře a má v naší společnosti mimořádný význam. Pes nás doprovází po tisíciletí a v průběhu času se stal nejen loajálním společníkem a ochráncem lidí, ale je také velkou součástí různých kultur a náboženství. V historii byli psi často využíváni jako lovečtí psi a ochránci majetku. V moderní době se psi stali neoddělitelnou součástí mnoha domácností a jsou považováni za právoplatné členy rodiny. V současnosti jsou psi využíváni také jako pracovní zvířata k různým účelům, mezi které patří např. výcvik policejních, vojenských nebo záchranářských psů.

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila: „Využití služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací.“ V dnešní době čelíme stále častějším MU a KS, jako jsou přírodní katastrofy, teroristické útoky, hromadné nehody a další. Tyto situace si vyžadují neodkladnou a efektivní reakci, která často zahrnuje spolupráci jednotlivých složek IZS. Jedním z klíčových faktorů k úspěšnému řešení těchto MU je využití různých specializovaných nástrojů a technologií, pod které patří i služební psi.

V této bakalářské práci se budu zaměřovat na využití služebních psů při řešení následků MU a KS. Služební psi neodmyslitelně patří k různým složkám IZS, kde jsou vycvičeni, aby pomohli řešit řadu MU a KS.

Na začátku teoretické části bakalářské práce se krátce zaměřím na historii služební kynologie a začátky služební kynologie v českých zemích. Dále následuje zmapování činnosti služebních psů u vybraných složek, jako je PČR, MP, HZS, AČR, VZ a současně jsou zde obsaženy hlavní úkoly, které jsou psi schopni vykonávat. Součástí práce je také náhled na výcvik a výchovu služebního psa a následné vybrání vhodného plemene. Tyto plemena jsou dále specifikována dle jejich využitelnosti. Zohledním také etické aspekty použití služebních psů a jejich dobré vztahy se svými psovody.

3 PŘEHLED POZNATKŮ

3.1 Historie služební kynologie

Pokud se ohlédneme na úplný začátek, vztah psa s člověkem není přesně datován. Nikdy se nedozvíme, kdy pes poprvé potkal člověka a kdy se ze psa divokého stal pes domácí (canis familiaris). Už v době pravěku si lidé byli vědomi jejich neuvěřitelně vyvinutých smyslů a začali tak tyto jejich přednosti využívat. Pes se tak stal jejich ochráncem, hlídačem, ale také věrným společníkem.

Rulc (2010) specifikuje vztah mezi člověkem a psem takto: „Sblížení člověka se psem se vysvětluje tak, že pes se v divočině zdržoval poblíž lidských obydlí, živil se zbytky lidské potravy a upozorňoval člověka na nebezpečí. Člověk vystihl tuto pomoc psa, a tak postupně došlo k jeho zdomácnění. Význam psa se měnil dle změn životních podmínek.

Podle Rulce (2010) se měnil význam psa dle změn životních podmínek: „V zachovaných spisech starých řeckých spisovatelů Plutarcha a Pinia jsou zmínky svědčící o tom, že si psa tehdy velmi cenili a používali ho k rozličné lidské činnosti (lov, hlídání stád, nošení břemen a k vojenským účelům). Staří Germáni měnili dva koně za dobrého psa. Člověk se zajímal o rozvoj hospodářsky užitečných vlastností psa a snažil se je vylepšit. Proto během generací vybíral takové psy, kteří měli žádoucí užitkové vlastnosti a vyšlechtil je k dalšímu použití“

V první světové válce měli psi široké zastoupení. Využívali se zde jako vojenští psi a psi pro speciální výkony. Cvičili se převážně pro strážní službu v týlu i na frontě a pro službu u vysutých polních stráží. První světové války se aktivně zúčastnilo asi 35 000 vycvičených psů různých plemen. (kolektiv odborníků – kynologů, 2021)

Využití psů pastýřských nebo bojových je možné nalézt v nejstarší knize lidstva v staroíránské Avestě. (Hartl, 2022)

První psi určeni k vojenské službě byli použiti v ruské armádě, německá armáda je dále začala využívat až v roce 1884. Zde se také začali psi rozdělovat na hlídkové, strážní, hlídkové a spojovací. Každý pes určený k jedné kategorii měl jiný výcvik. (Rulc, 2010)

Druhá světová válka nebyla výjimkou, i zde byli psi hojně využíváni. I když zde byly zdokonaleny zbraně a bojová technika, nebyl pes vyřazen. Oproti druhé světové válce dostal pes hned několik nových úkolů. Psi byli vycvičeni například na odminování minových polí, hledání nevybuchlých min, hledání zasypaných osob, ničení tanků apod. Je nutné zde také zmínit, že schopností psů zneužívali také němečtí fašisté při agresivních útocích zejména v koncentračních táborech, kde psi byli cvičeni na usmrcení bezbranných lidí. (kolektiv odborníků – kynologů, 2021)

3.2 Začátky služební kynologie v českých zemích

Začátky služební kynologie v českých zemích pramení z dávné historie. Podle Rulce (2010) historické prameny uvádějí: „Že již Karel IV., římský císař a český král (1316-1378), měl na svém hradě Karlštejn velký psinec, ve kterém se mu místní lovčí staral o cílený chov loveckých psů. V průběhu 16.-19. století bylo naše území oblíbeným loveckým místem rakousko-uherské monarchie a tomu musela odpovídat také úroveň chovaných psů. Lovečtí psi z českých zemích byli v celé Evropě vysoce ceněni a měli tu nejlepší pověst.“

Začátky služební kynologie v českých zemích sahají do 19. století. Člověk zde začal psa využívat opět k bezpečnostním účelům a strážní službě, jak to bylo v historii. V 50. letech se psi začali také využívat k ochraně hranic. (Rulc, 2010)

V 19. století se zapojili psi nejen do strážní služby, ale sloužili také k vyhledávání zraněných a zemřelých vojáků na bojišti. Také se využívali k pronásledování osob nebo jako poslové na místa, do kterých nebylo možno vyslat člověka. V českých zemích se poprvé začali pro bezpečnostní službu využívat psi kolem roku 1910 na Ostravsku, kdy k tomuto účelu byli vycvičeni tři psi – dobrmani. Tehdy se výcvik psů pro bezpečnostní službu prováděl v Písku.

Začátky naší kynologie jsou nejvíce spjaty s lovem zvěře. Čeští lovečtí psi byli v celé Evropě vysoce ceněni a měli tu nejlepší pověst. Nejdříve se u nás zavedl Zemský spolek ušlechtilých psů, který byl také prvním zakladatelem tzv. Zemské knihy rodokmenů psů a jejich jmenného rejstříku. Jeho činnost pak ale ukončila 1. světová válka.

V roce 1925 v českých zemích vychází zajímavá publikace, Československá kniha rodokmenů, kterou vydal Československý lovecký a kynologický říšský svaz. Jsou v ní uvedeny všechny zkušební řády, např. Zkušební řád pro ohaře, Předpisy o soukání jezevčků a foxteriérů, a hlavně zde objevíme Zkušební řád pro policejní psy apod. (Rulc, Štaudinger, Nevolný, 2014)

Po 2. světové válce se začali cvičit psi především k vojenským úkonům. Neodmyslitelnou prací odváděli hlavně u ochrany státních hranic prováděné pohraniční stráží, která u nás vznikla v roce 1948.

V 50. letech služební psy začaly využívat Ústavy nápravné výchovy a různá nápravně výchovná zařízení. Uplatnili se zde především obranní psi, kteří plnili úkoly jako například strážní a hlídkovou službu ve střežených objektech, zajištění přepravy eskortovaných osob nebo střežení vězňů v koridorech. (CZ-pes, 2013)

3.3 Využití služebních psů u složek integrovaného záchranného systému

Služební kynologie hraje důležitou roli v zajištění bezpečnosti a ochrany veřejnosti. Psi jsou školeni a cvičeni pro různé pracovní účely v určitých oblastech u jednotlivých složek IZS, ale také např. jako asistenční psi pro osoby s postižením. Psi hrají důležitou roli v mnoha situacích, kde lidské síly jsou omezeny nebo nedostačující. Pomáhají nám tak zvýšit bezpečnost a ochranu společnosti a jsou často považováni za důležité členy týmu.

V Zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání je uvedeno: „Účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.“ Tento zákon zajišťuje bezpečnou péči o psy, jejich využití ve službě a také po ukončení jejich služby.

3.3.1 Využití služebních psů u Policie České republiky

Důležitou a nepostradatelnou roli hrají služební psi v rámci služby PČR. Policejní služební kynologie na území ČR má velmi bohatou tradici. Psovodi se služebními psi se zde začali využívat v období Rakousko-uherské monarchie (u četnických stanic, Finanční stráž, Ozbrojené stráž železnic). První kurz psovodů Policie ČSR byl organizován v období dvacátých let minulého století v Nových Hradech a v následujících letech byla také založena Policejní škola psovodů v obci Pyšely. (Policie ČR, 2023)

Na stránkách Policie ČR (2023) je uvedeno: „V současné době je u PČR využíváno celkem 714 služebních psů s platnou kategorií použití. U krajských ředitelství policie a útvarů s celostátní působností je v současné době zařazeno do výkonu služby 413 psů hlídkových, výjezdových a strážních a 278 psů specialistů. Psovodi se služebními psy jsou zařazeni na oddělení služební kynologie u všech krajských ředitelství policie, službě cizinecké policie, ochranné službě. Služební kynologie u krajských ředitelství je organizačně začleněna pod odbory pořádkové policie krajských ředitelství. Na oddělení služební kynologie jsou zařazeni psovodi specialisté, kteří provádějí na daném území výkon služby se služebními psy specialisty na detekci omamných a psychotropních látek, detekci výbušnin, detekci akceleračů, detekci zbraní a jejich částí, detekci lidských částí a ostatků.“

Hlavní úkoly služebních psů u Policie ČR (2023) jsou: „Vyhledání a označení osoby v objektu, v terénu nebo v dopravním prostředku, vyhledání pachové stopy osoby z pachového předmětu, vyhledání a sledování pachové stopy osob nalezení a označení všech věcí nesoucích lidský pach (kriminalistických stop) v místě nebo v okolí místa události, vyhledání vystřelených

nábojnic, plošné pátrání po pohřešovaných osobách v terénu, skryté střežení objektů nebo jiných prostor, zajištění bezpečnosti zakročujících policistů nebo zamezení vstupu do určených prostor, střežení a doprovod osob zajištěných, zadržených a zatčených – eskorty, pomoc při obnově veřejného pořádku, bezpečnostní opatření pod jednotným velením, preventivní činnost (např. kontrola rekreační oblasti, parkovišť, tábořišť), preventivní informační akce pro veřejnost.“

Policejní psi tedy plní v této službě mnoho úkolů, poskytují podporu a ochranu svému psovodovi. Mohou sloužit jako donucovací prostředek na zastrašení či pronásledování zločinců a jsou také speciálně vycvičeni pro schopnost nalézat výbušniny, zbraně, drogy nebo mrtvoly. Zajišťují propagaci a reprezentaci policie na různých akcích, kde je předváděna simulace výcviku nebo možného použití služebních psů v praxi. Psi jsou také speciálně cvičeni na kontrolu davů a ochranu veřejnosti při velkých událostech, jako jsou sportovní zápasy, koncerty nebo politické demonstrace.

Pokud se podíváme na chov služebních psů, PČR je jediným bezpečnostním sborem v ČR, který provozuje svoji chovatelskou stanici. K vlastnímu chovu se přistoupilo již v 50. letech minulého století, a to především kvůli nedostatku možnosti nákupu psů s potřebnými vlastnostmi pro výkon služby. Civilní chovatelé v té době totiž kladli důraz spíše na exteriér chovaných zvířat než na povahové vlastnosti, což nebylo pro potřebu tehdejšího četnictva a policie dostačující. (Rulc, 2014)

V Písku roku 1915 byl zřízen první psinec financovaný státními prostředky. Tento psinec vedl T. Rotter, který se jej snažil vypracovat a propagovat. Tento psinec byl však zrušen a psi rozprodáni po státním převratu. Povolení brát s sebou psa do výkonu služby bylo ministerstvem umožněno v roce 1917. (Rulc, 2010)

Po redukci předchozích chovatelských stanic (Libějovice, Prackovice nad Labem) funguje pouze chovatelská stanice 30 v Domažlicích, která byla zaměřena především na chov německého ovčáka jako nejvhodnějšího plemene na všestrannou kynologii i speciální pachové práce. Například v roce 2015 bylo dle vedoucího chovné stanice Radka Fuksy odchováno a předáno do výkonu služby 105 mladých psů. (Bauerová, 2016)

Dle informací, OSKH plánuje každý rok vychovat přibližně 100 štěňat, která dále budou vykonávat svou práci na oddělení služební kynologie a dalších specializovaných útvech po celé ČR.

3.3.2 Využití služebních psů u Městské policie

Psi nejsou využíváni jen u PČR, ale hrají také nepostradatelnou roli u každodenní služby MP. Psi pravidelně doprovází psovoda při preventivních prohlídkách měst a jejich zákoutí, jako jsou například městské parky, dětská hřiště či různá opuštěná místa. Podle libereckého psovoda Pavla Šmudly je pes u MP vytížený více než u jiných složek: „Například u PČR pes čeká na oznámení, teprve pak vyjíždí do terénu. U VZ se psi pro změnu pohybují pouze v uzavřeném prostoru, AČR to má zas jinak, ta vesměs cvičí a připravuje psy na případ možného válečného konfliktu. Ale u MP je pes celou dobu venku na ulici a pořád pracuje.“ (Liberecká drbna, 2022)

Strážníci služební psy využívají také z psychologického hlediska. Pavel Šmudla to popisuje slovy: „Nejenže budí respekt, ale také kryje psovodovi záda, díky čemuž se i strážník cítí sám sebou jistější. Navíc zvíře působí na lidi psychologicky. Když dojde k nějakému konfliktu, dokáže pes svým chováním a zákroky nahradit dva až tři strážníky.“ Samotná přítomnost psa zde dokáže divy. Lidé často dokážou se strážníky dlouho diskutovat a odporovat jim, při pohledu na služebního psa si to ale většinou rozmyslí. (Liberecká drbna, 2022)

Největší kynologickou skupinu má u nás MP hlavního města Prahy. Je složena ze dvou složek – hlídkoví psi a záchraní psi. Hlídkoví psi mají hlavní úkol posílit hlídky strážníků, přispívat k zajišťování veřejného pořádku při konání různých společenských akcí, sportovních nebo kulturních akcí. Provádí hlídkovou činnost v rizikových lokalitách města, podílí se na vyhledávání a kontrole osob hledaných PČR. Řeší události oznámené na linku 156, převážně v takových situacích, kdy je podle nahlášené situace možné použít služebního psa. Záchraní psi se u MP vyskytují od roku 2004, kdy byla založena záchraná kynologická skupina. Tato skupina pracuje v současnosti s HZS a PČR, kde se využívá především při pátrání po pohřešovaných osobách (nejčastěji seniorech a dětech, osobách s předpokladem páčání sebevraždy, účastníků dopravních nehod apod.). (Rulc, 2014)

Strážník má oprávnění služebního psa použít namísto nebo vedle donucovacích prostředků. Tato skutečnost je definována podle § 19 Zákona 553/1991 Sb. O obecní policii. Dále musí být pes ke způsobilosti osvědčen PČR. Každá směna má jednoho přiřazeného psovoda. Služební vozidlo zde slouží k rychlému přemístění psovoda se psem. Vozidlo je opatřeno přepravním boxem pro služební psy a psovod má toto vozidlo k dispozici 12 hodin jak pro denní, tak pro noční službu. Služební psi jsou po ukončení služby odvedeni do moderních zateplených kotců, kde má každý pes vlastní výběh.

3.3.3 Využití služebních psů u Hasičského záchranného sboru České republiky

Psi se dále využívají při řešení úkolů u HZS, kde jsou potřební k poskytnutí účinné pomoci při mimořádných událostech.

Je zde využívána hlavně záchranná kynologie. Podle článku USAR (2006): „Je záchranná kynologie obor, jehož posláním je výcvik psovoda se psem k nalézání pohřešovaných osob v sutinách, ve volném terénu, lavinách, pod vodní hladinou apod. za využití čichových schopností psa. Psovod a pes, kteří provádí výcvik v oboru záchranné kynologie, tvoří nedílnou kynologickou dvojici. Při indispozici psovoda je pes nevyužitelný, při indispozici psa je nevyužitelný psovod.“

Záchranná kynologie u HZS hraje důležitou roli při různých MU a KS. Psi jsou v této oblasti cvičeni s cílem pomoci při hledání a záchraně lidí v oblastech kde jsou podmínky pro lidi složité. Například – pohoří, lesy, laviny, zříceniny, trosky po zemětřesení a jiné. Psi jsou dále cvičeni na detekci plynů v budovách, pátrání po ztracených zvířatech nebo hledání obětí vodních katastrof. Záchranná kynologie je velmi důležitá oblast, která může pomoci zachránit převážně lidské životy v nebezpečných situacích, kde jsou běžné metody hledání a záchrany nedostatečné.

Hlavní úkoly služebních psů u HZS jsou různé patří sem například – Vyhledávání zavalených osob v sutinách, vyhledávání osob v terénu, vyhledávání osob v lavinách, vyhledávání utonulých osob nebo záchranné stopování.

Po zemětřesení v Turecku v roce 1999 se začalo HZS zabývat myšlenkou úzké spolupráce s dobrovolnými kynology. Do této doby byli dobrovolní kynologové sjednoceni v různých organizacích, jako např. Svaz záchranných brigád kynologů a ostatní psovodi spolupracovali zejména s Hlavním úřadem CO a výcvikovými základnami AČR. (HZS ČR, 2023)

Čeští záchranáři jsou dnes považováni za stabilní součást světové záchranné špičky. Toto potvrzují jak svými výsledky při skládání mezinárodních zkoušek, tak svými úspěchy při nasazení v praxi v tuzemsku i zahraničí. Čeští psi byli nejúspěšnější výpravou ze všech členských států mezinárodní záchranné organizace IRO při MU v roce 1999 v Turecku a na Taiwanu a nechyběli ani v dalších letech v Řecku, Indii, Alžírě či v Íránu. (Sedlák, 2007)

3.3.4 Využití služebních psů u Armády České republiky

Psi se využívali k válčení už v historii. Měli zde nezastupitelnou roli, zajišťovali úkoly, které člověk nebyl sám schopen vykonat.

V současné AČR jsou psi cvičeni a využíváni v různých vojenských oblastech, jako je například vyhledávání výbušnin i osob, stopování, hlídání a pomocí kamer a mikrofonů přinášejí audio a video záznamy z míst, která jsou pro člověka obtížně dostupná. Armádní psi tedy vykonávají podobné úkoly jako psi policejní, rozdíl mezi nimi je obvykle v místě nasazení. Policejní pes slouží v rámci svého kraje, města či státu, ale armádní pes může být nasazen na mise, které se uskutečňují na různých místech světa.

Armáda České republiky nemá pro psy žádnou fungující chovnou stanici. Psi se zde nakupují z civilu, kde každý pes musí projít tzv. „výkupem“. Je důležité znát zdravotní stav a předpoklady pro zvládnutí služby u AČR. Všechny výkupy psů probíhají v Centru vojenské kynologie Chotyně. V tomto centru také probíhají jednotné kurzy pro psovody. Po úspěšném ukončení kurzu jsou psi cvičeni podle jednotlivých útvarů. Každý útvar má také svůj psinec, kde jsou psi ustájeni. Psovodi mohou mít psa ustájeného i doma.

V zákoně č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky je upraveno použití služebního psa v armádě: „Voják v činné službě je povinen, dovoluje-li to ohrožení, před použitím vojenské zbraně užít domluvy, napomenutí nebo použít hmatů a chvatů sebeobrany, služebního psa nebo úderu vojenskou zbraní.“

3.3.5 Využití služebních psů u Vězeňské služby České republiky

Služební psi neodmyslitelně patří i k VS. Slouží zde jako prostředek, který budí respekt a slouží i jako preventivně. Byli využíváni přednostně pro hlídkové práce nebo na detekce různých předmětů. Psi tehdy pomáhali udržovat ve věznici pořádek a hlídat vězně. Spolupracovali také na úkolech spojených s eskortováním osob. Pomoc psa bylo také využito při pátracích akcích, vyhledávání a zadržování prchajících osob.

Kynologie se u VS zaměřuje převážně na vyhledávání drog. Psi jsou zde používáni ke kontrole balíků a zásilek, které jsou doručovány vězňům a na prověření jednotlivých cel ve věznicích. V současnosti narůstá každým rokem počet odsouzených, tudíž se násobí i počet příchozích balíků, ve kterých bývají často zasílány vězňům nepovolené předměty – výbušniny, drogy, střelivo, zbraně a nebezpečné výbušné látky. (Vězeňská služba ČR, 2023)

V roce 2020 měla VS ve službě přes 280 psů, nejvíce z nich jsou v kategorii všestranný – obranný, necelých 100 psů v kategorii vyhledávání drog a 4 z nich se dokonce specializují na

vyhledávání mobilních telefonů. Nejvíce uplatněným plemenem u VS je německý a belgický ovčák, jsou však využívána i jiná plemena. (Vězeňská služba ČR, 2020)

3.3.6 Využití služebních psů u Celní správy České republiky

Poslední zde zmíněnou službou, kde působí psi je CS. Zde se s psovody můžeme setkat hlavně na hraničních přechodech při kontrolách dopravních prostředků zejména kamionů. Psi jsou ale také využíváni na letištních kontrolách, kde díky svým vyvinutým smyslům dokážou prověřit zavazadla, osoby a letadla. Můžeme se s nimi setkat také na nádražích, vlakových hraničních přechodech a také při kontrole mezinárodních vlaků. Psi u CS jsou využíváni především na hlídkové činnosti nebo na odhalování narkotik.

Hlídkoví psi jsou určeni především k zabezpečení pořádku, a proto jsou přítomni tam, kde lze předpokládat projevy agresivity apod. Nejčastějším využitím těchto psů je obrana psovoda či dalších celníků. Hlídkoví psi jsou rozděleni dle specializace na všestranné, obranné a pátrací. (Celní správa ČR, 2021).

Celní správa České republiky se výcvikem služebních psů zabývá již od roku 1972. Od svého vzniku se služební kynologie zaměřuje především na protidrogovou oblast, a proto i výcvik psů se orientuje na vyhledávání omamných a psychotropních látek. Později byly přidány další kategorie služebních psů k vyhledávání např. tabákových výrobků, zbraní, výbušnin, produktů s obsahem alkoholu nebo k vyhledávání bankovek. Díky schopnosti identifikovat vybrané živočichy se služební psi významně podílejí i na ochraně ohrožených druhů volně žijících živočichů. (CZ-pes, 2013)

3.3.7 Použití služebního psa jako donucovací prostředek

Donucovací prostředek dle zákona může využít v určité situaci příslušník policie, VS, CS, Generální inspekce bezpečnostních sborů či strážník MP. Použití donucovacích prostředků u PČR je uloženo v zákonu o Policii České republiky – Hlava IX – použití donucovacích prostředků a zbraně.

Obecné podmínky a obecná ustanovení pro použití donucovacího prostředku jsou stanoveny v § 51 a 53 zákona o policii. Podle zákona o Policii ČR (§ 52 zákona č. 273/2008 Sb.) může být služební pes dále využíván jako donucovací prostředek, stejně tak mohou být použity i koně.

V souladu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona o Policii ČR: „v případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě nebo zaměstnanec policie v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci (dále jen „úkon“) nebo přijmout jiné opatření, aby ohrožení nebo porušení odstranil.“ (273/2008 Sb. Zákon o Policii České republiky).

Psi zároveň tedy slouží jako donucovací prostředek k ochraně osob, majetku nebo k ochraně veřejného pořádku.

3.4 Volba služebního psa pro výcvik

Výběr vhodného psa závisí na konkrétní práci, kterou bude pes plnit. Řeší se zde i otázka pohlaví, které je vhodnější pro zařazení do služby. Z velké části je pohlaví psa při výběru do služby téměř nepodstatné, ale větší zastoupení mají ve služební kynologii psi; jsou mohutnější a větší postavy než feny a budí tak více respektu u požadovaného zákroku. Jejich povaha je průbojnější a psi jsou všeobecně samostatnější než feny. Na druhou stranu feny jsou více fixované na svého psovoda, proto je jejich výcvik jednodušší. Nevýhodou u fen je období březosti, kdy fenu není dobré příliš zatěžovat.

V rozhovoru pro Slovácký deník (2011) policejní kynolog Radoslav Chlup uvedl: „Každý psovod si sám vycvičí svého psa. Buďto si ho vybere v civilním sektoru, nebo máme i policejní chovné stanice, ze kterých můžeme odebírat psy. Vesměs se berou štěňata zhruba od dvou do osmi měsíců. U dospělých jedinců je to složitější, neboť psovod pak neví, co už pes má za sebou, myslím tím nějaké negativní zkušenosti. Pro psa z hlediska socializace a následného výcviku je nejdůležitější první rok až rok a půl života. Nicméně hlavní podmínkou je, aby pes splňoval určité předpoklady, ať už je brán z civilního sektoru, nebo chovné stanice. Těch kritérií je několik. Musí být především stoprocentně zdravý. Důležité je zjistit, zda je psychicky stabilní a vyrovnaný, což není u mladých psů vůbec jednoduché. Takže během dvou či dvou a půl let, co trvá jeho výcvik, se ukáže, jestli na to pes má, či ne.“

Zajímavostí při výběru štěněte je test testováním, kdy se testují jeho povahové vlastnosti. Tento test probíhá v období 7.–8. týdne stáří štěněte. Hodnotí se zde reakce psa. Štěně, které na testování vůbec nereaguje, má nejlepší předpoklad povahových vlastností. Štěně, které nepatrně reaguje – slabě trhne, má povahu stále dobrou. Štěňata, která mají prudkou reakci, po celou dobu kňučí, budou v budoucnu bázlivá a při výcviku s nimi bývají problémy. (Jaríčková, 1999)

Obecné faktory, které zvážit při výběru služebního psa:

- 1) Výcvikové schopnosti
- 2) Charakterové vlastnosti
- 3) Fyzické vlastnosti
- 4) Celkové fyzické i psychické zdraví

3.4.1 Plemena obecně

Plemenem se podle Hartla (2022): „jedná o skupinu psů, kteří mají společný původ, specifické, shodné a potomstvu předávané vlastnosti a exteriér.“

Na světě najdeme velké množství různých plemen psů, které mají odlišné charakteristiky. Každé z těchto plemen je vhodné pro různorodé účely. Některá plemena jsou vhodná pro společnost a rodinné prostředí a některá zase na lovecké a služební účely. Při výběru je tak důležité zohlednit účel, pro který psa chceme vychovat a vybrat si vhodné plemeno které bude odpovídat těmto potřebám.

Plemena dělíme hned do několika skupin, hlavní rozdělení určuje organizace FCI. Jedná se o organizaci, která se zabývá plemeny psů a kynologií celkově, udává v kynologii směr a řád.

Plemena psů se od sebe liší velikostí, vzhledem, ale také povahovými a pracovními vlastnostmi. Podle těchto kritérií je také dokážeme rozdělit, a to hned do 11 skupin.

Rozdělení plemen podle FCI:

- Plemena ovčácká, pastevecká a honácká
- Pinčové, knírači, plemena molossoidní a švýcarští salašniční psi
- Teriéři
- Jezevčíci
- Špicové a tzv. Primitivní plemena
- Honiči a barváři
- Ohaři
- Slídiči, retrieveři a vodní psi
- Plemena společenská
- Chrti
- FCI neuznaná plemena

Jednotlivá plemena vytváří svou činností člověk. V současné době je zaregistrovaných asi 300 plemen ve výše uvedené organizaci FCI. (Hartl, 2022)

Podle Hartla (2022) psy rozdělujeme dle zoologické kvalifikace na skupinu psů dogovitých, ovčáckých, teriérů, pinčů, ohařů, honících a jiných. Podle jejich využití dále rozlišujeme plemena služební, lovecká, užitková a okrasná.

3.4.2 Charakteristika vybraných služebních plemen

Služební psi jsou využíváni pro konkrétní účely jednotlivých složek IZS. Plemena psů zde nemusí být pouze čistokrevného původu, ale může se jednat také o křížence, kteří zde mají své významné zastoupení. K vykonávání těchto účelů nejsou ale vhodná všechna plemena. Psovod tak musí znát komplexní povahové vlastnosti svěřeného psa a také jeho charakteristické znaky.

Nejčastěji používaná plemena psů ke služebním a pracovním účelům:

- Německý ovčák
- Belgický ovčák – malinois
- Rotvajler
- Knírač
- Border kolie
- Ohař

Charakteristika

1. Německý ovčák

Německý ovčák (dále jen NO) je nejpoužívanějšího pes na světě. Tento pracovní pes pomáhá policistům, celníkům, vojákům, ale i záchranářům a slepcům. Kdysi tato plemena posluhovala jako stopaři, záchranáři, hlídači nebo i jako ochránci. (Verhoef-Verhallen, 2010)

Jedná se o představitele pracovních a služebních plemen psů. Je jedním z nejvíce využívaných plemen po celém světě. Byl šlechtěn v Německu na konci 19. století jako pastýřský pes pro dobytek. V současnosti se toto plemeno využívá výhradně pro služební úkoly u policie, hasičů nebo v armádě. Své uplatnění nachází ale také jako společník, nebo v různých psích sportech, jako jsou agility nebo poslušnost. Je specifický pro svou atletickou postavu, perfektní

postřeh, trpělivost a pracovitost. NO bývá zpravidla lehce ovladatelný, proto je jeho výcvik jednodušší než u některých plemen, neznamená to, že nepotřebuje adekvátní výcvik. Tento pes je také velice loajální k svému pánovi a jeho nadšení a zápal pro práci ho dělá ideálním adeptem pro tuto pozici. NO potřebuje hodně pohybu, jelikož se jedná o velmi aktivního psa, pokud mu nebude poskytnut dostatečný přísun pohybu, může se stát hyperaktivním nebo destruktivním. Jak už jsem zmínila, NO je velice loajální k svému pánovi, proto potřebuje hodně společnosti. Tyto nevýhody se nevztahují na každého NO, ale je důležité je zvážit při pořizování tohoto plemene do služby nebo domácnosti.

Němečtí ovčáci se vyznačují vzhledem s černým pálením na hřbetě a na nohách. Mohou být ale také jiné barvy, jako je černá, hnědá nebo šedá. Jejich srst je dlouhá a hustá, a proto vyžaduje pravidelnou péči. Hmotnost tohoto plemene se pohybuje v rozmezí 22 až 40 kg. Výška v kohoutku je od 55 do 65 cm, jedná se tak o středně velkého a silného psa.

Obrázek 2

Německý ovčák

zdroj: českomoravská kynologická unie

2. Belgický ovčák – malinois

Jedná se o druhé nejpůlárnější plemeno ve služební kynologii, hned po německém ovčákovi. V dnešní době se řadí mezi nejvyužívanější plemeno. „Malina“ miluje pohyb a rád zaměstnává hlavu. Vyznačuje se velikou inteligencí a neustálou chutí učit se nové věci. Díky těmto vlastnostem je ideální parťák pro policii, armádu nebo pro záchranářské složky. Patří mezi středně velká plemena. Jeho tělo je osvalené, ale zároveň štíhlé. (Vaschovatel, 2021)

Belgický ovčák je velmi inteligentní a aktivní plemeno, nároky na jeho trénink jsou tak vysoké. Potřebuje hodně tréninku a cvičení, aby byl schopen efektivně plnit své služební povinnosti. Stejně jako německý ovčák, pokud nemá dostatek stimulace, může se stát destruktivním a obtížně ovladatelným. Jako všechna popsaná plemena v této práci potřebuje dostatek společnosti. Jedná se také o lehce tvrdohlavé plemeno, které má svou vůli, proto potřebuje silné vedení a pevnou ruku od svého majitele.

Velikostí dosahuje mezi 56–66 cm, váha se pohybuje mezi 20–30 kg. Má krátkou hustou srst, která je zbarvena do černa, hněda nebo může být žíhaná. Je velmi odolná proti povětrnostním podmínkám a vyžaduje minimální nenáročnou údržbu. Je velmi oddaný svému majiteli a rodině. Pes je plný energie a potřebuje pravidelný pohyb a výcvik, proto není vhodný pro začínající chovatele.

Obrázek 3

Belgický ovčák – malinois

zdroj: českomoravská kynologická unie

3. Rotvajler

Rotvajler (dále jen RTV) je velké a silné plemeno, které má původ v Německu. Původně byl vyšlechtěn jako pracovní pes pro práci s dobytkem. Později se psi začali využívat jako ochránáři osob a majetku. Uplatňuje se také při vyhledávání ztracených nebo pohřešovaných osob a také jako pes pro vyhledávání narkotik nebo výbušnin.

Nevýhodou u RTV mohou být například vyšší náklady na zdravotní péči, jelikož je více náchylný k některým zdravotním problémům, jako jsou kardiovaskulární onemocnění nebo rakovina. RTV také vyžaduje zkušeného a silného majitele, který ho dokáže náležitě vycvičit. RTV je obecně velmi loajální a oddaný svému majiteli, ale při změně prostředí může být méně flexibilní než ostatní plemena, také nemusí dobře snášet setkání s novými lidmi a zvířaty.

Plemeno je mohutnější postavy, má velkou sílu a dobrou vytrvalost, proto je vhodné pro obranné práce. Pes je spíše klidnější povahy, ale jeho výcvik bývá náročnějšího charakteru, vypracované cviky jsou pak ale pevně uchovány. Jsou také výborní jako hlídači či rodinní společníci. Jejich srst je krátká a hustá se zbarvením do černa s hnědými odznaky nebo hnědá srst s černými odznaky. Výška RTV se pohybuje v rozmezí 56-68 cm a hmotnost mezi 36 až 60 kg.

Obrázek 4

Rotvajler

zdroj: Českomoravská kynologická unie

4. Knírač

Plemeno pochází z Německa. Existují tři druhy kníračů, a to velký, střední a malý. Každý z těchto typů se liší velikostí a povahou. Všechny tyto typy mají konkrétní společné vlastnosti – jsou inteligentní, věrní a velmi vytrvalí. Plemeno se vyznačuje přirozeně živým temperamentem a velkou výdrží, proto jejich výcvik vyžaduje pevné a náročné vedení.

Knírači potřebují majitele, který musí být zkušený a trpělivý, jelikož knírači jsou velmi inteligentní a energičtí psi, kteří potřebují pečlivou výchovu a trénink. Pokud pes není pečlivě vycvičen, může být obtížné ho kontrolovat, a dokáže být nebezpečný pro ostatní. Stejně jako u rotvajlera jsou knírači velmi loajální a ochotní pracovat pro svého majitele, ale v některých situacích mohou být méně flexibilní při změně prostředí nebo při setkání s novými lidmi a zvířaty.

Jejich hustá a tvrdá srst je odolná proti vlivům počasí a dokáže se tak vyrovnat s velkou zimou i horkem. Mají výrazné fyzické rysy, stejně jako jejich inteligenci, loajalitu a silnou vůli. Knírači jsou ve velkém počtu zastoupeni u složek HZS, kde pomáhají s vyhledáváním osob v sutinách nebo s plošným vyhledáváním pohřešovaných osob.

Obrázek 5

Knírač velký

zdroj: českomoravská kynologická unie

5. Border kolie

Border kolie (dále jen BK) je plemeno, které pochází ze Skotska a Anglie. Jedná se o pracovní plemeno, často je využíváno jako pastýřský pes pro ovce a dobytek, ale také nachází uplatnění jako záchranářský pes, pes pro sportovní soutěže a jako rodinný společník.

Plemeno je vysoce aktivní a potřebuje hodně fyzické aktivity, pokud se mu nedostává dostatek pohybu, může být neklidný. BK potřebuje také hodně mentální stimulace. Zároveň jako každé zde zmíněné plemeno může být BK náchylné na některá zdravotní onemocnění, jako jsou oční problémy nebo epilepsie.

Border kolie je středně velký pes s dlouhou srstí, která může být různých barev. Vyznačuje se velkou inteligencí a mírumilovnou povahou. BK je to vynikající pozorovatel, který ale potřebuje neustálou stimulaci. BK vyniká při záchranářských a pachových pracích. Díky své lehké stavbě těla dokáže odvést práci i v těch obtížněji přístupných místech. BK je také vynikající při detekci, kde dokáže nalézt ztracená zvířata, osoby nebo výbušniny, plemeno se tak využívá i v rámci detekčních týmů a jednotek.

Obrázek 6

Border kolie

zdroj: českomoravská kynologická unie

6. Ohař

Poslední zde zmíněné plemeno je ohař; má skvělé vlastnosti, které z nich dělají dokonalé kandidáty na pozici služebních psů. Jedním z nejznámějších typů ohařů je Německý ohař, ten se využívá především jako policejní pes, detekční pes nebo ochranný pes. Dalším typem ohaře je Anglický ohař, který se využívá zejména jako lovecký pes. Jsou výborní v detekci, sledování a v hledání zvířat a lidí. Kromě těchto zmíněných dvou typů existují také další, jako například Irský ohař. Plemeno je vysoce inteligentní, má vynikající pracovní morálku a je věrný svému pánovi.

Ohaři vyžadují hodně pohybu, jedná se o plemeno s velkou energií a potřebuje aktivní životní styl, aby se cítil spokojený a zdravý. Jsou to chytří psi, ale dokážou být tvrdohlaví a nezávislí, což dokáže ztížit jejich trénink. Ohař může být také citlivý a nevhodný trénink může způsobit ztrátu důvěry mezi psem a pánem a narušit tak vzájemné vztahy. Vyžaduje také pečlivou a pravidelnou péči, jelikož má hustou srst, která vyžaduje péči a údržbu. U každého psa s hustou srstí je důležité často vyčesávat a kontrolovat parazity či případné zdravotní problémy, které se v této husté srsti mohou tvořit.

Ohaři jsou středně velkými až velkými psi sportovního vzhledu. Výšku v kohoutku mají až 57-70 cm a hmotnost v dospělosti dosahuje 25-40 kg.

Obrázek 7

Německý ohař krátkosrstý

zdroj: českomoravská kynologická unie

V současné době nelze u služebních psů mluvit pouze o konkrétní skupině plemen, najdeme zde mnoho druhů jednotlivých plemen, ale také křížence, jak už bylo zmiňováno. Výše uvedená plemena jsou pouze výčet z nejběžněji používaných plemen pro služební kynologii. Důležité je si uvědomit, že každé plemeno a každý jediný pes je unikátní a může se lišit v závislosti na genetice, výchově a výcviku.

3.5 Výchova a výcvik služebního psa

Výchovu bychom si neměli plést s výcvikem, jsou to dva odlišné termíny, které bychom neměli zaměňovat a správně rozlišit, co znamenají. Pes může mít sice nejlepší výcvik, ale výchovu žádnou. Proto je důležité, aby se každý před tím, než si přinese štěně domů, seznámil s odbornou literaturou a ujasnil si, co tyto dva zmíněné termíny znamenají.

3.5.1 Výchova

Výchova je specializovaný proces, který je schopen připravit psy k různým úkolům, které musí vykonávat při práci u záchranných složek, policejních jednotek, armádě a dalších.

Po narození se o štěně stará převážně fena, ale chovatel by měl do výchovy zasahovat také. Ve stáří šesti až sedmi týdnů, kdy je schopno již samo přijímat potravu, si štěně můžeme odnést domů a začít s pomalou výchovou. Tyto první týdny života jsou u psů velice důležité. Nabírají nové zkušenosti, učí se a poznávají svět.

Jak už bylo zmíněno štěně odebíráme od matky nejdříve ve věku 8 týdnů. V průběhu tohoto času štěně získává určité rysy v chování a stavbě těla. Zdravotní problémy je těžké v tomto stádiu rozpoznat, protože štěně není zdaleka plně vyvinuté. Díky pozorování a zkušenostem dokáže psovod posoudit, jak se štěně bude asi v dospělosti chovat a jak bude vypadat po vzhledové stránce, podle toho může psovod následně štěně zvolit. Tělesné vady nebo poruchy v chování lze vypořizovat například z chování štěněte při hluku, u žrádla či v blízkosti cizí osoby.

Základní metodou, jakou působíme na štěně v tomto období, je hra spojená s odměnou-pamlskem. Je jen na chovateli, aby byl schopen psa naučit základním dovednostem, mezi které se řadí čistotnost, přivolání na jméno, vodění na vodítku, spolupracování s člověkem atd. Výchovou je zde tedy myšleno socializování psa do společnosti.

Celkově lze říct, že dobře vycvičený pes dokáže být velkým přínosem pro lidskou společnost. Jeho výchova je náročný a specializovaný proces, který vyžaduje mnoho času,

zkušeností a trpělivostí. Výsledkem tohoto procesu jsou ale schopní psi, kteří dokážou plnit náročné speciální úkoly u jednotlivých složek IZS.

3.5.2 Výcvik

Pokud hovoříme o výcviku, každý zdravý pes je schopen být vycvičený tak, aby byl platným společníkem a pomocníkem člověka. Tento proces bývá ale zpravidla poměrně fyzicky i finančně náročný. Rozhodující význam pro výcvik má úroveň cvičitele, jeho charakter a zájem o práci. Každý pes je jiný a reaguje odlišně na danou situaci, proto každá část výcviku musí být individuální.

V tomto procesu se pes učí specifickým dovednostem. Jedná se o něco jednodušší proces, než je samotná výchova psa. V zásadě se jedná o učení jednotlivých povelů.

Hlavní úspěch výcviku psa závisí na cvičiteli, konkrétně na jeho vlastnostech a schopnostech. Každý psovod proto musí věnovat velkou a nepřetržitou pozornost přesnému vydávání povelů, pohybům, intonaci, mimice, ale důležitou roli má i oděv, který bude při výcviku používat. (Hartl, 2022)

Podle Hartla (2022) je důležité v první řadě, než přejde psovod k samotnému výcviku nutné promyslet správné povelové techniky a rytmus pohybů, aby tyto povely byly pro psa co nejlépe proveditelné. Každá změna polohy nebo pohybu zvyšuje bdělost psa. Naopak pomalé a ospalé pohyby snižují pozornost a vyvolávají u psa útlum. Důrazné pohyby psovoda jsou důležité u cviků, kde je zapotřebí rychlosti a aktivity psa.

Psi se učí na základě dvou procesů. Prvním je klasické podmiňování, kdy se pes učí na základě zrakových a sluchových vjemů, tak vznikají mentální asociace buďto kladné, nebo záporné. Druhým způsobem je operativní podmiňování, kdy se pes učí metodou pokus a omyl. Pes následně bude opakovat pouze to chování, které pro něj bylo přínosné, kdy byl odměněn pamlskem, slovní pochvalou nebo hrou. (Priceová, 2019)

Výcvik psa se musí také přibližovat co nejvíce to jde podmínkám jejich budoucího praktického použití v jednotlivých službách. Je nutné proto střídát prostředí, ve kterém se pes cvičí, měnit podmínky terénu, a dokonce i denní dobu. (Hartl, 2022)

Postupné ztěžování výcviku zde hraje také důležitou roli a je základem jeho organizace. Metodika zde musí postupovat od jednodušších výkonů až po ty složitější. Začáteční výcvik je proto nutno provádět za ulehčených podmínek a postupně je ztěžovat. Hrušovský (1990) uvádí: „Učíme-li například psa stopovat, začínáme s vlastní stopou psovoda na krátkou vzdálenost – do

100 m, na vhodné půdě, za bezvětrí a bez silných podnětů odvracejících pozornost psa. Postupně zvyšujeme jak vzdálenost, tak stáří stopy a měníme prostředí.“

Samotný výcvik služebního psa může trvat několik měsíců až několik let, v závislosti na požadovaných dovednostech a schopnostech psa. Výcvik služebního psa, tak není určený řádově a pes je tak podmiňován tréninku celý svůj život. Během tohoto výcviku jsou podrobováni určitým testům a simulacím v různých situacích. Po dokončení výcviku jsou připraveni k nástupu do služby.

„Rozlišujeme čtyři základní metody výcviku: mechanickou, chuťově dráždivou, kontrastní a napodobovací.“ (Hartl, 2022)

3.6 Okolnosti ovlivňující výcvik psa

Hartl (2022) dělí okolnosti ovlivňující výcvik psa na:

1) Prostředí

Prostředí, ve kterém psa cvičíme, se musí neustále měnit. Nejprve jsou vedeni ke zvládnutí povelů v klidném a neměnném prostředí, později jsou vystaveni složitým a kombinovaným variacím povelů v rušném prostředí. Zpočátku je pes cvičen v prostředí, ve kterém se cítí bezpečně a není vyrušován dalšími vnějšími podněty. Následně je pes cvičen v rušném prostředí, kde na něho působí i další podněty jako například další psi. Prostředí je proto většinou záporný činitel, který výcvik ztěžuje.

2) Všeobecný stav organismu

Všeobecný stav organismu zde hraje důležitou roli, jedná se o pokles nebo zvýšení dráždivosti u psa. U poklesu bývá pes unavený, špatně reaguje na povely a jeho pohyblivost není taková, jakou bychom potřebovali, tento stav nastává většinou při onemocnění. Naopak při zvýšené dráždivosti je u psa vidět neklid. Tuto situaci můžeme dobře vidět u výcviku, kdy je fena v době hárání, nebo u psů, kteří jsou v její přítomnosti. Zvýšená dráždivost se objevuje také u hladových psů.

3) Teplota vzduchu

Teplota vzduchu hraje také velikou roli. Psi se v horkých dnech unaví rychleji, naopak při nízkých teplotách mohou psům mrznout tlapky a konec nosu. Psi nemají potní žlázy jako lidé,

mají je pouze na tlapkách a na tělesnou teplotu tak reagují zrychleným dýcháním. Adaptace na teplotu prostředí je pro psy celkem jednoduchá, proto je těžké určit přesnou teplotu pro výcvik. Udává se ale teplota okolo +25°C a -20°C ideální pro výcvik.

4) Vítr

Jedná se o další činitel ztěžující výcvik, zejména směr a síla zde hraje velkou roli, při stopování, revírování a hlídkové službě.

U složek IZS je dále důležité, aby psi byli navyklí na střelbu, tuto situaci je nevhodnější provádět ještě u chovatele, kdy jsou štěňata u feny. Pokud fena projevuje bázeň, nebudou se bát ani štěňata. Chovatel by měl střílet těsně před kmením, když si štěňata s fenou hrají, nebo jsou-li s ní na vycházce. Navyká-li si štěně na střelbu u nového majitele, je zpočátku nutné, aby další osoba střílela ve vzdálenosti minimálně 100 m od něho, a přitom majitel odváděl pozornost hrou a podáváním pamlsků. Později když nereaguje bázlivostí, se střílí asi 25 m od něho.

3.7 Metody výcviku psa

U výcviku psů rozlišujeme čtyři základní metody, Hartl (2022) tyto metody popisuje:

1) Mechanická metoda

Jedná se o metodu, která se vyznačuje jednotlivými podmíněnými podněty, které se při výcviku upevňují pouze nepodmíněnými podněty mechanickými, jako je například přinucení k požadovanému výkonu. Jednou z výhod této metody je rychlost vytváření podmíněných reflexů a následně jejich pevnost. Na druhou stranu její nevýhoda spočívá v tom, že dokáže narušovat dobrý kontakt mezi psovodem a psem, hrozí nebezpečí vytvoření pasivně obranné reakce a u některých psů nebezpečí podráždění. Tuto metodu používáme k přerušení nežádoucí činnosti, odmítání potravy či rozvíjení zloby u psa. Mechanickou metodu ale nelze používat u výcviků, které vyžadují aktivitu nebo při výchově štěňat. Při zneužití uvedené metody, může pes provádět cvik pouze ze strachu.

2) Chuťově dráždivá metoda

Tato metoda využívá potravu jako způsob upevňování konkrétního povelu. Dokáže tak zvýšit aktivitu psa k vykonání požadovaného povelu. Velkou výhodou chuťově dráždivé metody je, že dokáže upevňovat vztah mezi psem a psovodem a vytváří rychlé podmíněné reflexy. Nevýhodou je zde, ale jejich nepevnost a udržitelnost. Metoda se využívá především při výchově mladých psů a při práci se psy, kteří jsou cvičeni na pachové disciplíny.

3) Kontrastní metoda

U této metody se spojují dvě výše zmíněné metody dohromady, a to metoda mechanická a chuťově dráždivá metoda. Jedná se o nejpoužívanější metodu a tvoří základ metodiky výcviku. Při této metodě se mechanické podněty používají k přinucení psa, aby provedl požadovaný cvik. Abychom potlačili negativní účinek mechanických podnětů na psa a došlo k upevnění výkonu, použijeme jako odměny pamlsky. Všechny klady metody mechanické a chuťově dráždivé jsou v této metodě spojeny dohromady.

4) Napodobovací metoda

Napodobovací metoda, jak už sám název napovídá, dodržuje postup, při kterém se nevyvíčený pes cvičí společně se psem vycvičeným. Následně provádí výcvik společný a nevyvíčený pes se ho snaží napodobovat, tato metoda se používá především při výchově štěňat společně s fenou nebo vycvičeným psem. Je ale nezbytné, abychom tento postup kombinovali také s individuálním tréninkem, aby se u psa nevytvořila spojitost fungování pouze ve smečce.

Nutnou podmínkou k udržení vycvičenosti psa je pravidelný trénink. Při nepravidelném výcviku a nesystematickém upevňování podnětů můžou reflexy naučené při výcviku uhasnout. Nejdříve odchází ty, které nebyly vypracované do návyku psa i reflexy vypracované u psů do stáří 15 měsíců a starších pěti roků.

3.8 Pes a psovod

Je nezbytné zmínit důležitost interakce mezi psovodem a psem. Tato interakce je nezbytná pro úspěšný výcvik, poslušnost a týmovou práci při činnostech u různých akcí, na které je psovod se svým psem povolán. Povolání psa k událostem určuje velitel zásahu. Je důležité, aby psovod se psem byli neustále připraveni a mohli vyrazit do akce co nejdříve je to možné.

Psovod je potencionálně nejdůležitějším faktorem ovlivňující výkonnost služebního psa. Psovod je zodpovědný za víc než jen pouhé sledování svého psa v terénu, ale musí být schopen sledovat a interpretovat často nenápadné chování svého psa a určit nejvhodnější oblasti a směry, ve kterých se musí pracovat a zdokonalovat. Podcenění úlohy psovoda může ohrozit nejen výkon služebního psa, ale i jeho psychický stav. V současné době je k dispozici minimum informací o optimálním profilu psovoda. (Jamieson, L.T.J., Baxter, G.S., Murray, P.J., 2018)

Každý člověk, který se zajímá o práci psovoda a následně tuto práci vykonává, musí v první řadě nastoupit na pozici právoplatného policisty. Je nutné proto splňovat standardní podmínky nutné pro přijetí k policii, tzn. minimálně středoškolské vzdělání s maturitou, dobrou fyzickou a psychickou kondici. Po splnění těchto podmínek může uchazeč projevit zájem o práci psovoda.

Do služby bezpečnostních složek, mohou být přijati lidé, kteří splňují určité všeobecné a specifické požadavky. Tyto požadavky jsou stanoveny zákonem č. 361/2003 Sb. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: „Do služebního poměru bezpečnostních složek může být přijat státní občan České republiky (dále jen "občan"), který:

- a) Přijetí písemně požádá,
- b) je starší 18 let,
- c) je bezúhonný,
- d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,
- e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,
- f) je plně svéprávný,
- g) je oprávněn seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,
- h) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,
- i) nevykonává jinou výdělečnou činnost, s výjimkou činnosti podle § 48 odst. 4 písm. c) až e), h) a i) a § 68 odst. 2, a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.“

Následně musí úspěšně splnit desetidenní kurz, který zabezpečuje OSKH. Zde se budoucí psovodi podrobí odborné přípravě se služebními psy pomocí speciálně vzdělávacích kurzů, kde se naučí dovednostem a schopnostem pro správný výcvik a výchovu psa.

Je důležité si uvědomit, že práce psovoda je fyzicky i psychicky náročná, na druhou stranu může být zároveň velmi obohacující. Musíte být připraveni, že pro tuto práci je nezbytné věnovat spoustu času a úsilí k získání nezbytných dovedností a zkušeností.

3.8.1 Vztah psa a psovoda

Společenská a citová vazba mezi psem a jeho pánem je velice důležitá. Je zde nezbytné, aby míra důvěry, komunikace a porozumění mezi nimi existovala a byla na vysoké úrovni. Pozitivní a zdravý vztah mezi psem a psovodem je zásadní pro úspěšný výcvik a týmovou práci, stejně jako pro celkovou vnitřní pohodu psa i psovoda. Vyskytuje se zde i oboustranná empatie a vzájemný respekt, bez kterého by byl výcvik složitý. Silný a zdravý vztah mezi psem a jeho psovodem se buduje v průběhu času prostřednictvím společných zkušeností, výcviku a socializace.

Pes pracuje se zájmem, radostně a chtivě pouze za předpokladu, že mezi psem a psovodem je vzájemné pouto. Psovod se musí o psa starat, krmit, pečovat o jeho prostředí, ošetřovat jej. Všechny tyto vyjmenované úkony vytváří určitý vztah mezi ním a psem. Dobrý vztah je zásadní pro úspěšný výcvik, proto se psovod snaží, aby se při výcviku vztah nejen udržel, ale i prohluboval. Tento vztah je složitá věc, proto se psovod musí snažit využít každé situace, kdy je možnost tento vztah posílit. (Víťa, 2013)

Psi se svými psovody tráví prakticky celý svůj život. Dnes už je běžná praxe, že jsou psi jako rodinní příslušníci daných psovodů, a tak si svou práci berou i domů.

V rozhovoru pro Vysočinský rozhlas (2021) uvedla psovodka Hana Břízová: „Jsou asi dvě, tři výjimky, že mají psy na služebních kotcích, jinak je máme všichni doma, tráví s námi běžný každodenní život, jezdí s námi na dovolené, na výlety, prostě rodinní společníci.“

Služební pes, stejně jako každý jiný pes, se v průběhu svého života stává starším a přestane být schopen plnit svou pracovní pozici z důvodu věku, zdravotních problémů nebo snížení fyzických či mentálních schopností. Když služební pes odejde z aktivní služby, to je cca od věku 8–10 let, má několik možností, co se týče jeho budoucnosti. Může zůstat s psovodem, který se o něj bude nadále starat jako o svého domácího mazlíčka, nebo může být předán jinému psovodovi, či odejít do organizace, která se specializuje na práci se služebními psy nebo být adoptován novou rodinou. Důležité je, aby byl pro něj zajištěn vhodný a láskyplný domov pro jeho stáří.

4 CÍLE

Na základě rešeršní literární činnosti popsat historický vývoj a současný stav problematiky použití služebních psů při řešení mimořádných a krizových situací v rámci ochrany obyvatelstva, resp. integrovaného záchranného systému. Detailní pozornost věnovat využití psů v záchranné, speciální nebo hlídkové činnosti a specifikaci výhod a nevýhod využitelnosti jednotlivých plemen. Formou sociologického výzkumu (dotazníkového šetření) zjistit aktuální názory odborné i laické veřejnosti na výcvik, výchovu a použití psů při řešení následků mimořádných a krizových situací. Získaná data graficky zpracovat, analyzovat, vyhodnotit a diskutovat. Na základě zjištěných informací a dat navrhnout možnosti zavedení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek integrovaného záchranného systému.

Výzkumná otázka a hypotéza

VO1: Přináší použití služebních psů zásadní výhody při řešení následků MU a KS?

H1: Využití služebních psů při řešení následků MU a KS zvyšuje efektivitu a rychlost jejich řešení v době, kdy hrozí nebezpečí z prodlení.

5 METODIKA

Teoretická část byla zpracována pomocí literární rešerše z dostupných českých i zahraničních zdrojů, byly zde také použity internetové zdroje a právní předpisy, které byly využity pro zpracování důležitých poznatků o služební kynologii. Informace pro praktickou část bakalářské práce byly sbírány formou distribuce elektronického dotazníku. Pro výzkumnou část bakalářské práce, byla použita metoda dotazníkového šetření. Dotazník obsahoval 21 výzkumných otázek, které jsou zaměřené především na povědomí o výcviku, výchově a použití služebního psa. Dotazník byl anonymní a určený jak pro laickou, tak pro odbornou veřejnost. Těmto skupinám byl dotazník poté následně rozeslán elektronickou poštou, vložen na sociální síť a umístěn na internetový portál Survio.com. Elektronický dotazník byl zároveň vložen do několika facebookových skupin. Dotazník byl tvořen z uzavřených i otevřených otázek a časová náročnost byla okolo 5–10 minut. Kompletní dotazník je uveden v příloze bakalářské práce (příloha 1). Dotazníkové šetření probíhalo v měsíci březen roku 2023.

Úvod dotazníku byl věnován představení tazatele a účelu dotazníku. Začátek dotazníku obsahoval první tři otázky, směřované na respondenta a jeho osobu. Otázky jsou zaměřené na jeho pohlaví, věk a dosažené vzdělání.

Další část otázek je zaměřena na hlavní problematiku bakalářské práce, zjišťovala jsem, zda jsou lidé obeznámeni s termínem služební kynologie. Bylo zde zjišťováno povědomí a názory respondentů na výchovu, výcvik a použití služebního psa v praxi.

Poslední část dotazníku směřovala čistě na názor respondenta, zda by mělo být použití služebního psa zařazeno do rutinní práce složek IZS.

6 VÝSLEDKY A DISKUSE

Výzkumu pro mou bakalářskou práci se zúčastnilo celkem 201 lidí z široké veřejnosti. Počet otevření elektronického dotazníku bylo celkem 381krát, ale pouze 201 lidí vyplnilo celý dotazník. Celková úspěšnost dotazníku je tedy 53%.

- Otázka č. 1
- Otázka č. 2

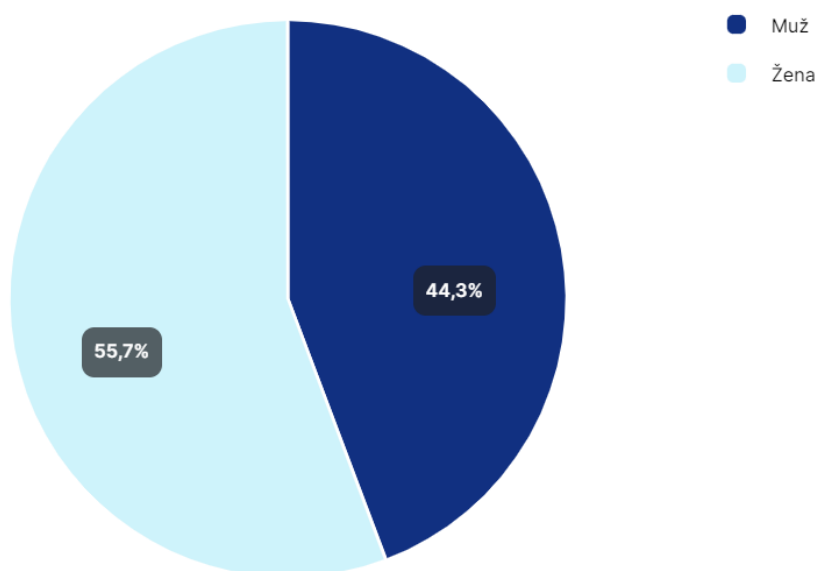
Vaše pohlaví

Váš věk

První dvě otázky byly směřované na věk a pohlaví respondentů. Výzkumu se zúčastnilo dohromady 112 (55,7%) žen a 89 (44,3%) mužů. Základní charakteristika věku je popsána v grafu 1 a pohlaví respondentů je popsáno v grafu 2. Věkové rozmezí 18–25 let zde mělo mnohonásobnou převahu, díky rozeslání dotazníku pomocí různých sociálních sítí, kde se pohybují převážně lidé v tomto věkovém rozmezí. Lidé ve věku 26–46+ zde mají přibližně stejné zastoupení.

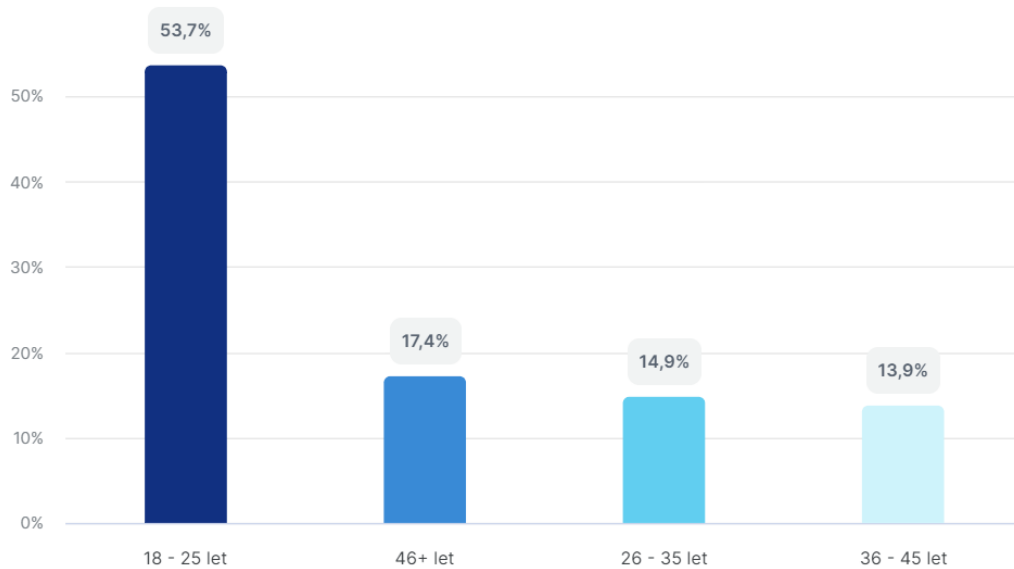
Graf 1

Charakteristika respondentů dle pohlaví

Graf 2

Charakteristika respondentů dle věku

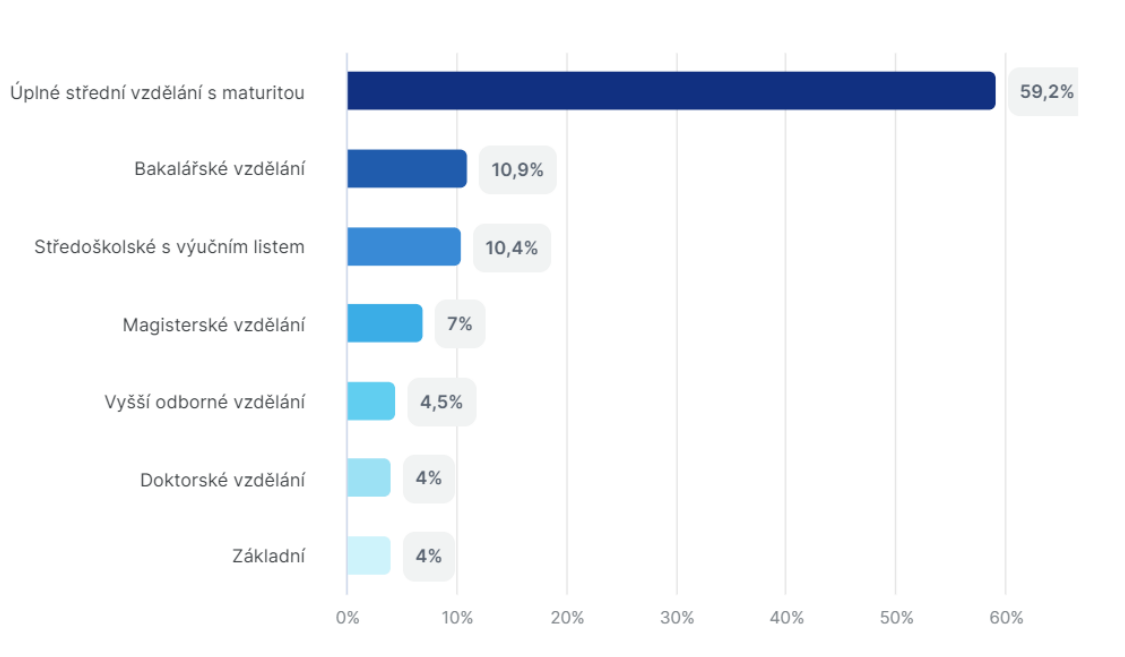
- Otázka č. 3

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

Graf 3 představuje absolutní a relativní hodnoty dosaženého vzdělání z celkového počtu respondentů. Nejvíce zastoupené vzdělání je zde úplné střední vzdělání s maturitou, které dokončilo 119 (59,2%) lidí z celkových zúčastněných respondentů. Nejméně zastoupené je zde základní a doktorské vzdělání, hodnoty jsou zde stejné a to 8 (4%) lidí u základního i doktorského vzdělání.

Graf 3

Relativní hodnoty z hlediska dosaženého vzdělání

- Otázka č. 4

Co si pod pojmem služební kynologie představujete? Uveďte stručný popis

Jednalo se o otázku otevřenou za cíl poskytnout respondentům prostor pro vlastní vyjádření názoru, co si respondenti pod pojmem služební kynologie vlastně představují. Správná a špatná odpověď zde nebyla stanovena, proto zde některé názory byly odlišné a neslučující se s pojmem služební kynologie, avšak většina popisů toho oboru zahrnovala správnou obecnou charakteristiku služební kynologie. Do správné charakteristiky byly zařazeny odpovědi nejčastěji formulovány jako: „označení týkající se oboru práce a chovu služebních psů, tedy psů různých složek (armáda, policie, celníci apod.)“. „Výcvik a využití psů pro služební použití.“ „Výcvik a využití služebních psů pro potřeby složek IZS.“ „Výcvik a využívání služebních psů.“ Apod. Další kategorie odpovědí byly takové, kde respondenti z důvodů neznalosti tohoto termínu nebyli schopni nijak zvlášť odpovědět. Určitá část respondentů také zaměnila obor služební kynologie s výcvikem asistenčních psů pro různé typy postižení. Uznatelných odpovědí a nejvíce přiblížené odpovědi správné definice služební kynologie bylo 121 (60,2%), odpovědi typu neznám, nevím a podobně bylo 11 (5,5%) a odpovědi zahrnující zcela odlišnou definici, nebo odpovědi, které

zapadaly do jiného odvětví či tvořily nedostačující odpověď, bylo 69 (34,3%). Z této otázky jsme tak mohli zhodnotit, zda respondenti mají povědomí o služební kynologii a dokážou tento obor stručně popsat. Zjistili jsme, že 94,5% respondentů se s tímto pojmem v životě setkalo a konkrétně 60,2% respondentů dokáže tento obor spolehlivě popsat.

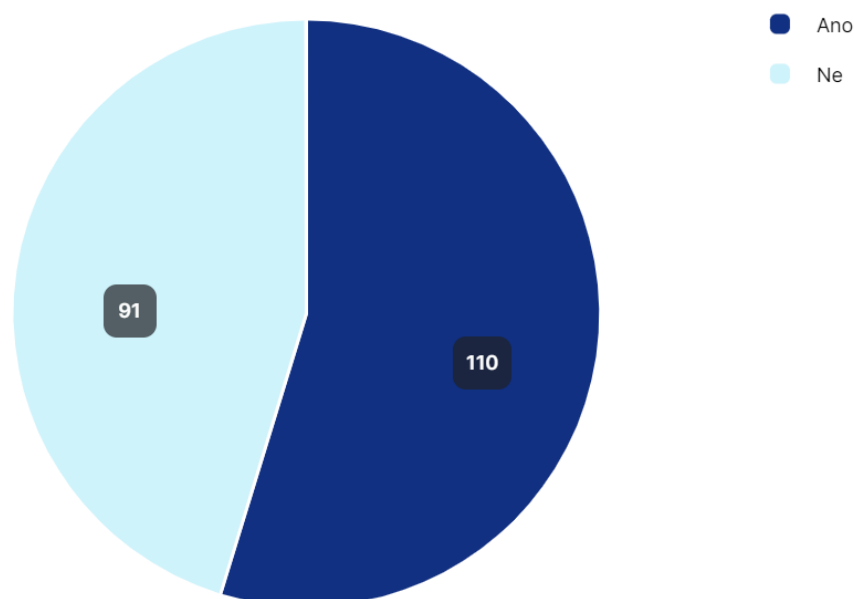
- Otázka č. 5

Setkal/a jste se v nějaké situaci s využitím služebního psa?

Otázka byla položena k zjištění, zdali se respondenti se služební kynologií setkali osobně (graf 4). Na výběr byla jedna odpověď typu ano, nebo ne. Pokud odpověděli ano, byla jim nabídnuta další otázka (otázka č. 6), ve které jsem se dotazovala, v jaké konkrétní situaci se s využitím služebního psa setkali. Pokud odpověděli ne, byla jim nabídnutá následující otázka č.7. Počet respondentů, kteří se někdy setkali s využitím služebního psa bylo 110 (54,7%), respondenti, kteří se nikdy nesečkali s využitím služebního psa bylo 91 (45,3%).

Graf 4

Setkání se služebními psy

- Otázka č. 6

Uveďte, při jakých situacích jste se osobně setkal/a s využitím služebního psa?

Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli psát své zkušenosti s využitím služebního psa v praxi, konkrétně zde uváděli situace, ve kterých se s tímto využitím setkali. Odpovědi zde byly různorodé. Vyskytovaly se zde odpovědi jako: „Na letišti, při kontrolách“. „Ve svém zaměstnání jako psovod.“ „Ukázky na veřejnosti nebo ve školách při odborné přednášce.“ „Při fotbalovém utkání.“ „Při demonstracích.“ „Na vojně.“ Apod. Analýza této otázky byla složitá z důvodu různorodých odpovědí, které se v dotazníku nevyskytovaly vícekrát. Rozhodla jsem se rozdělit otázku na situace obecné pro veřejnost, která se s tímto využitím pouze někdy setkala, a na odbornou veřejnost, která v této sféře pracuje, popřípadě pracovala v minulosti. Lidé, kteří se setkali ve výše uvedených situacích a podobných situacích s využitím služebního psa, bylo 95 (86,4%) a těch, kteří se pohybují ve služební kynologii profesně, bylo 15 (13,6%).

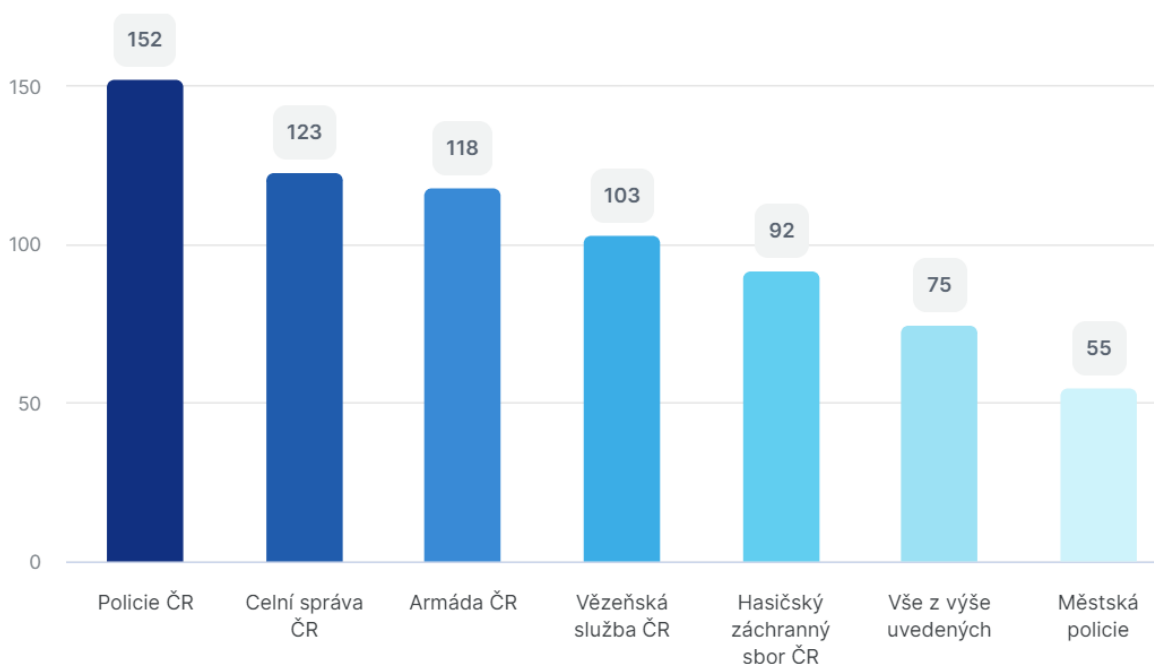
- Otázka č. 7

Vyberte složky, u kterých se podle Vašeho názoru využívají služební psi?

Otázka byla tvořena z více výběrů, respondenti tedy mohli vybrat více než jednu odpověď zároveň. Zjišťovalo se zde povědomí respondentů, ve kterých složkách se služební psi vyskytují (Graf 5). Správná odpověď zde byla – Vše z výše uvedených, tuto odpověď označilo celkem 75 (10,4%) lidí. Nejvíce zastoupenou odpovědí je zde Policie ČR, která má celkem 152 (21,2%) odpovědí. Nejméně zastoupená je Městská policie s 55 (7,7%) odpověďmi. Z této otázky dokážeme zjistit, že větší část respondentů má služební psy spojené převážně s PČR, hned potom je CS a za ní AČR.

Graf 5

Složky, u kterých se využívají služební psi

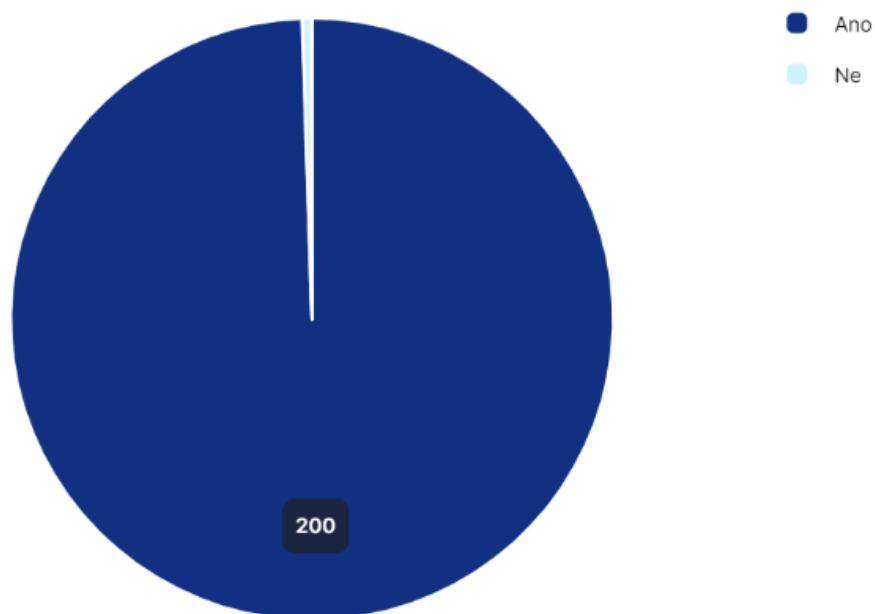
- Otázka č. 8

Myslíte si, že nasazení služebních psů zvyšuje efektivitu zákroku při činnostech jednotlivých složek?

Jedná se o jednoznačnou otázku, podle níž jsme zjišťovali osobní názor respondentů na zvyšování efektivitu zákroku při nasazení služebních psů. Podle grafu 6 můžeme vidět, že odpověď je jasné ano, použití služebních psů v rámci činnosti jednotlivých složek podle názorů respondentů, konkrétně podle 200 (99,5%) lidí rozhodně zvyšuje efektivitu zákroku, pouze 1 (0,5%) člověk na tuto otázku odpověděl ne, proto je tato odpověď zanedbatelná.

Graf 6

Zvyšování efektivitu zákroku při činnostech jednotlivých složek při nasazení služebních psů

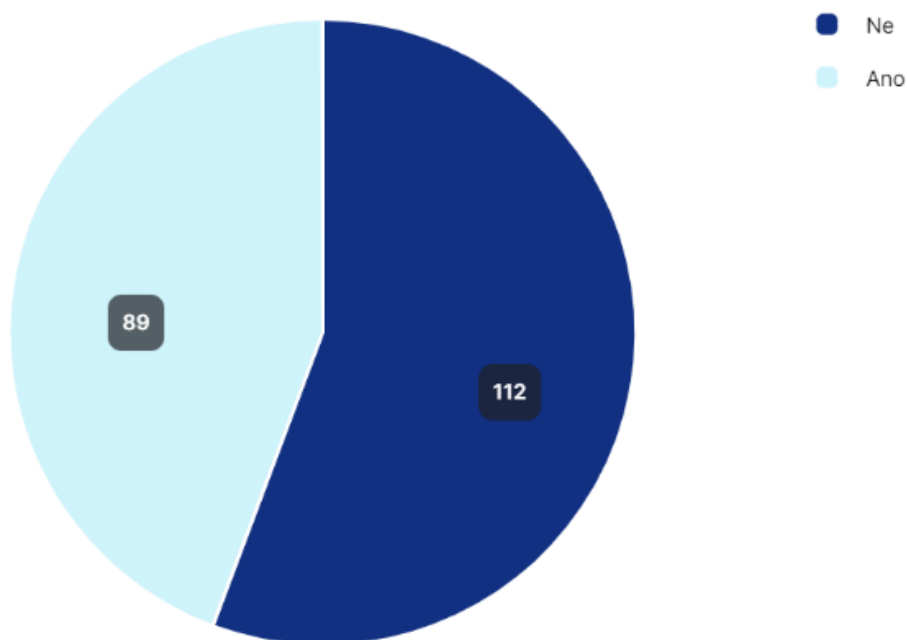
- Otázka č. 9

Víte, kdo na místě činu nebo při řešení následků mimořádné události rozhoduje o použití služebního psa?

Zde jsme se respondentů dotazovali, zda si jsou vědomi, kdo rozhoduje o použití služebního psa na různých místech událostí. Prověřili jsme tak tyto znalosti a zjistili jsme, že celkem 112 (55,7%) respondentů neví, kdo o použití služebního psa rozhoduje. Na druhou stranu počet lidí, kteří si byli jisti tím, kdo rozhoduje o použití služebního psa, bylo celkem 89 (44,3%). Počet odpovědí je uveden v grafu 7. Z této otázky tak můžeme zjistit, že větší polovina respondentů nemá detailní znalosti o použití služebního psa na místě události.

Graf 7

Povědomí respondentů o tom, kdo na místě činu nebo při řešení následků mimořádné události rozhoduje o použití služebního psa

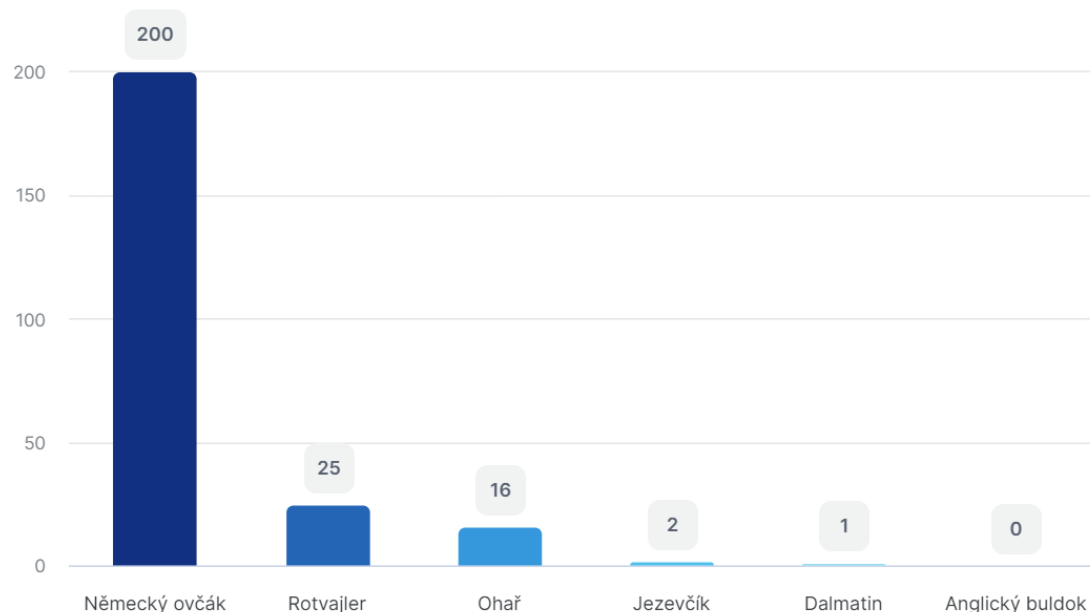
- Otázka č. 10

Vyberte plemeno, které se nejčastěji vyskytuje v služební kynologii?

Jednalo se o otázku typu více výběrů, respondenti tak mohli zvolit více než jednu odpověď. Zajímalo nás, které plemeno se podle jejich názoru využívá ve služební kynologii nejčastěji. Z Grafu 8 můžeme vypočítat, že nejvíce zastoupená odpověď je Německý ovčák, a to konkrétně z 200 (99,5%) responzí. Druhé místo obsadil Rotvajler z 25 (12,4%) responzí a třetí místo Ohař 16 (8%) responzí. Dokonce plemeno jezevčík dostal 2 (1%) hlasů, tato odpověď je z cela jistě mimo sféru služební kynologie. V této otázce je tak mezi odpověďmi veliký skok a dá se tak jasně vyvodit, že Německý ovčák je nejvyužívanější plemeno ve služební kynologii.

Graf 8

Plemeno, které se ve služební kynologii vyskytuje nejčastěji

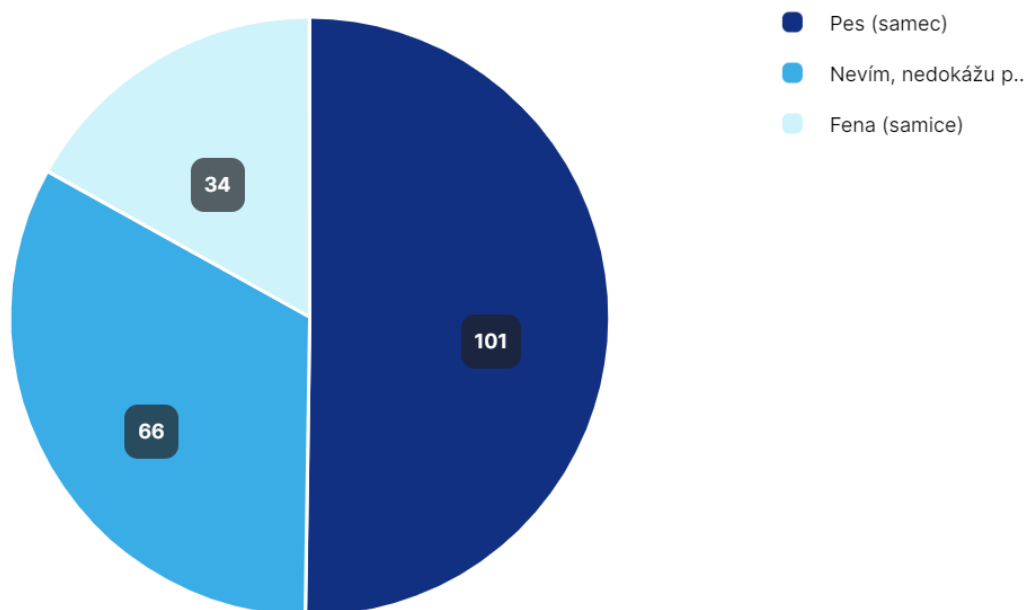
- Otázka č. 11

Vyberte, jaké pohlaví se u služebních psů vyskytuje častěji?

Otázka tvořila tři odpovědi a respondenti mohli zvolit pouze jednu. Zde jsme se dotazovali, které pohlaví psů se podle jejich názoru vyskytuje ve služební kynologii nejčastěji. Nejvíce responzí měl tak pes (samec) 101 (50,2%) a fena (samice) 34 (16,9%) responzí. Odpověď nevím nedokážu posoudit 66 (32,8%) responzí viz graf 9. Nejčastěji používané pohlaví služebních psů je tak pes (samec).

Graf 9

Pohlaví, které se u služebních psů vyskytuje častěji

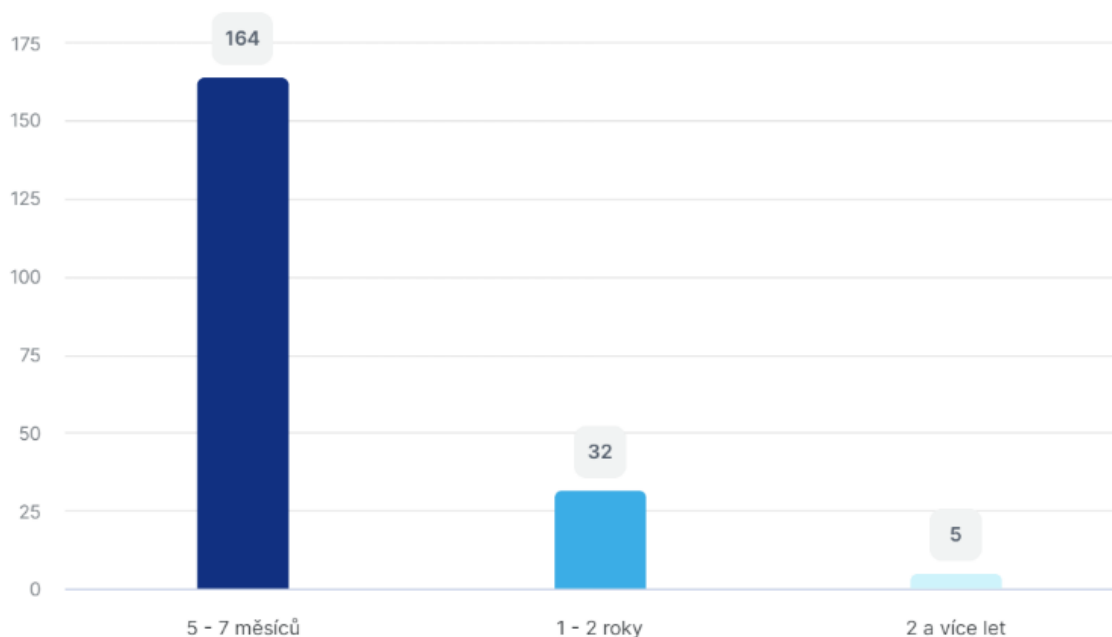
- Otázka č. 12

Jaký je podle Vašeho názoru ideální věk pro začátek výcviku služebního psa?

Otázka měla za úkol zjistit názor respondentů na ideální věk pro začátek výcviku služebního psa. Respondenti měli na výběr pouze jednu odpověď. U této otázky bylo z větší části očekávání spíše nesprávné odpovědi, avšak celkem 164 (81,6%) lidí uvedlo správnou odpověď 5–7 měsíců. 1–2 roky odpovědělo celkem 32 (15,9%) dotazovaných a 2 a více let 5 (2,5%) lidí viz graf 10. Na základě těchto výsledků tak můžeme zpozorovat, že většina lidí má povědomí o ideálním věku psa pro začátek služebního výcviku.

Graf 10

Ideální věk pro začátek výcviku služebního psa

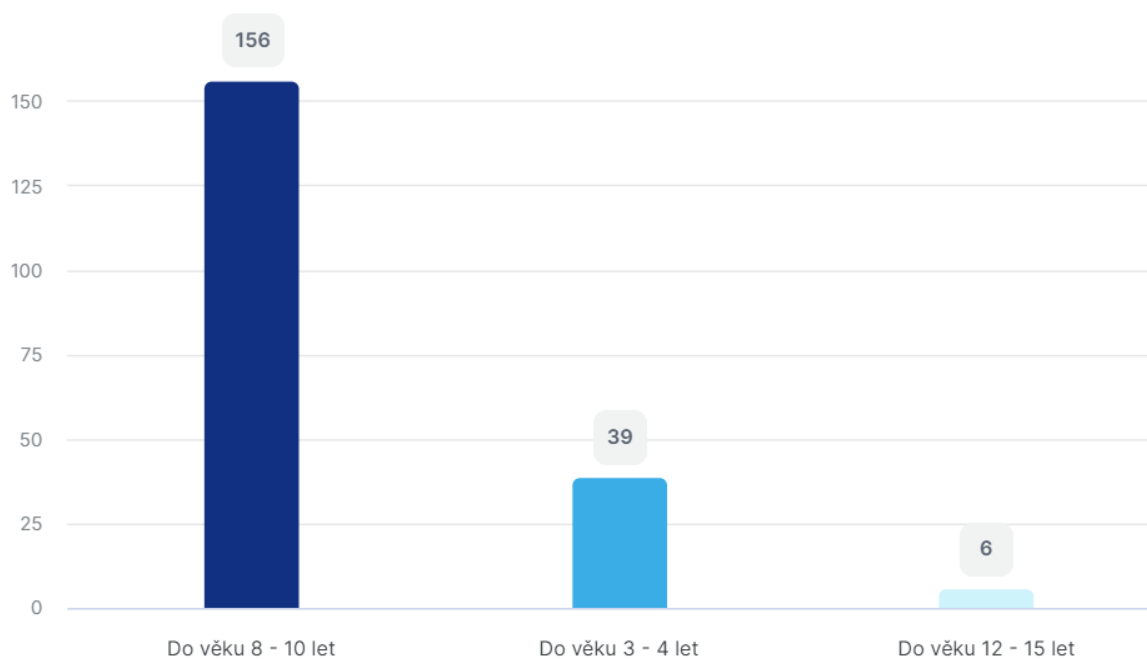
- Otázka č. 13

Stejně jako člověku, i psům náleží po odpracovaných letech ve službě "důchod". Do jakého věku si myslíte, že pes vykonává aktivní službu?

Otázka měla za úkol zjistit povědomí do jakého věku pes vykonává aktivní službu (graf 11). Na otázku bylo možno zvolit pouze jednu odpověď. Většina respondentů 156 (77,6%) uvedla do věku 8–10 let a jednalo se o správnou odpověď. Celkem 39 (19,4%) respondentů uvedlo do věku 3–4 let a pouze 6 (3%) zvolilo odpověď do věku 12-15 let.

Graf 11

Věk, do kterého pes vykonává aktivní službu

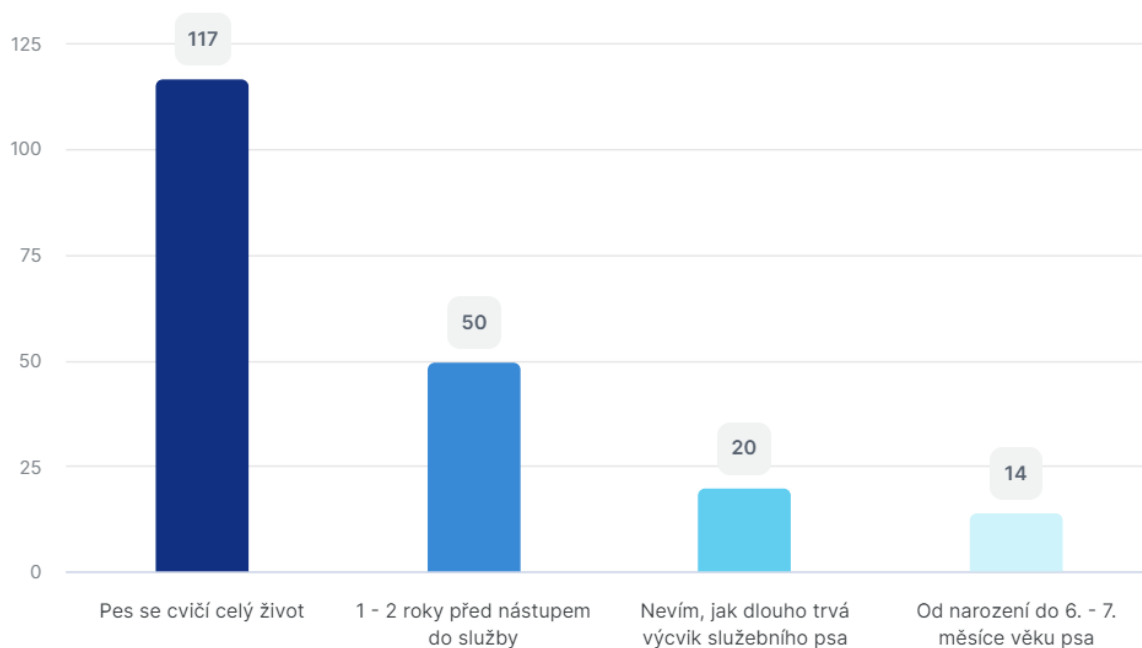
- Otázka č. 14

Uveďte, jak dlouho si myslíte, že trvá výcvik služebního psa?

Otázka měla za úkol zjistit, názor na výcvik služebního psa, a to konkrétně na jeho délku trvání. Respondenti měli na výběr ze čtyř odpovědí. Nejvíce zastoupená odpověď byla: „pes se cvičí celý život“, tato odpověď měla celkem 117 (58,2%) responzí. Odpověď 1–2 roky před nástupem do služby dostala 50 (24,9%) responzí. Třetí zastoupenou odpovědí byla: „nevím, jak dlouho trvá výcvik služebního psa“ s 20 (10%) responzí a poslední odpověď od narození do 6. - 7. Měsíce věku psa 14 (7%) responzí (graf 12).

Graf 12

Délka výcviku služebního psa

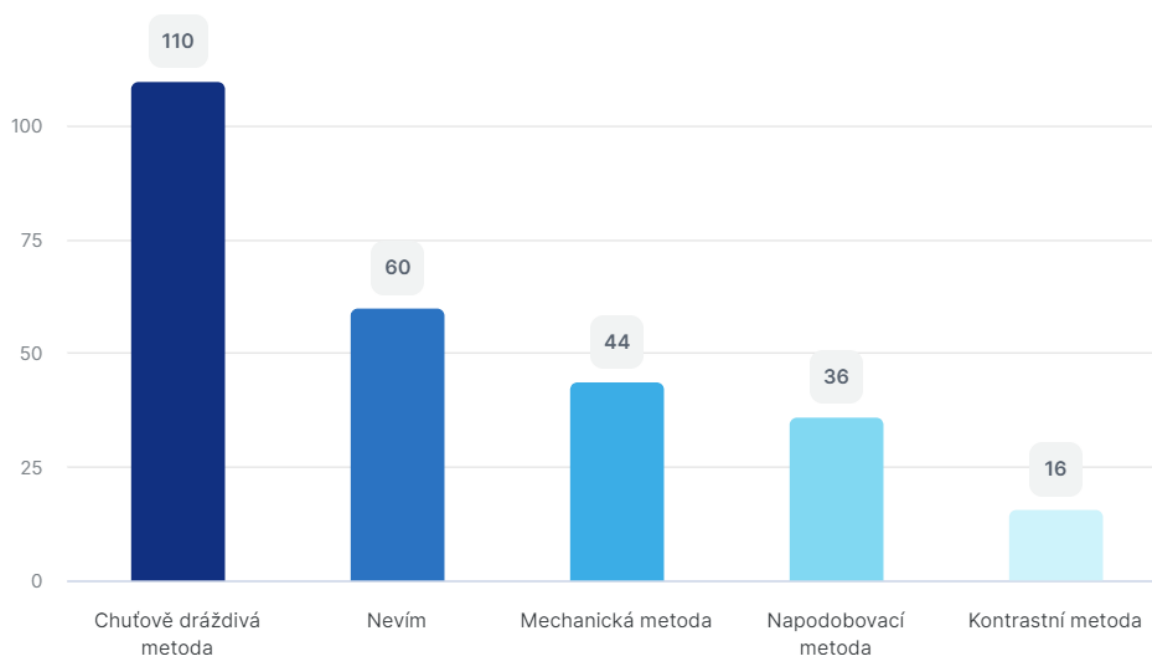
- Otázka č. 15

Uveďte, které metody výcviku psa se podle Vašeho názoru preferují nejčastěji?

Otázka měla za úkol zjistit názor respondentů, které metody výcviku psa se preferují nejčastěji. Otázka byla složena z pěti odpovědí, respondenti mohli vybrat jednu nebo více odpovědí zároveň. Nejvíce zastoupená metoda zde byla chuťově dráždivá s počtem 110 (54,7%) responzí. Mechanická metoda 44 (21,9%) responzí, napodobovací metoda 36 (17,9%) responzí, kontrastní metoda 16 (8%) responzí a druhou nejčastější odpovědí byla odpověď nevím 60 (29,9%). Na základě těchto výsledků můžeme zjistit, že nejčastěji preferovanou metodou při výcviku psa je chuťově dráždivá (graf 13).

Graf 13

Metody výcviku psa

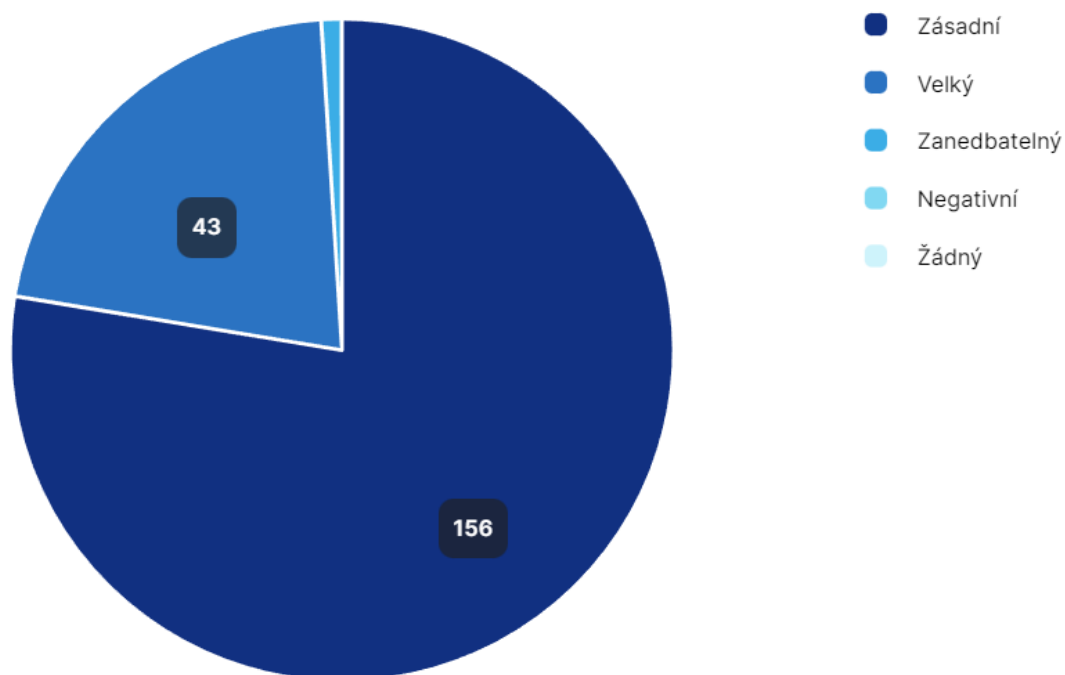
- Otázka č. 16

Jaký vliv má podle Vašeho názoru výcvik psa na jeho chování a vztah k jeho cvičiteli?

Otázka měla zjistit, jaký vliv má podle názoru respondentů výcvik psa na chování a vztah k jeho cvičiteli. V otázce bylo možno zvolit pouze jednu odpověď. Zásadní vliv zvolilo celkem 156 (77,6%) respondentů, velký vliv zvolilo 43 (21,4%) respondentů a vliv zanedbatelný zvolili pouze 2 (1%) respondenti. Vliv negativní a žádný nebyl zvolen ani jednou (graf 14).

Graf 14

Vliv výcviku psa na chování a vztah k jeho cvičiteli

- Otázka č. 17

Pokuste se vymezit, pro jaké služební účely jsou psi cvičeni?

Otázka byla otevřená a měla za úkol zjistit povědomí respondentů o výcviku služebních psů, a to konkrétně pro jaké služební účely jsou psi cvičeni. Vyhodnocení otázky bylo do jisté míry složité, jelikož zde nebyla stanovena správná ani špatná odpověď. Všechny odpovědi jsem detailně prostudovala a pouze 6 (3%) respondentů nedokázalo na otázku vůbec odpovědět. Odpovědi se zde z větší části opakovaly a nebyla zde žádná zcela odlišná odpověď v souladu s ostatními. Mezi nejčastější odpovědi zde patřily: „Hledání drog, pátrání po osobách, hlídání objektu, ochrana osob, stopování, hledání výbušnin, drog, hořlavin apod., hledání osob, stopování, zadržení pachatele, záchrana osob, zajištění bezpečnosti při plnění služebních povinností, vyhledávání omamných a psychotropních látek, výbušnin, zbraní, pohřešovaných osob atd.“ Z prostudovaných odpovědí se dá říct, že „správný“ uznatelný popis, pro jaké služební účely jsou psi cvičeni, vyjádřilo celkem 195 (97%) respondentů. Na základě těchto výsledků můžeme spolehlivě zjistit, že povědomí, pro jaké účely jsou služební psi cvičeni, dokázalo spolehlivě popsat celkem 195 (97%) respondentů. Znalost o účelu výcviku je tedy potvrzena a respondenti dokážou popsat, pro jaké služební účely jsou psi cvičeni.

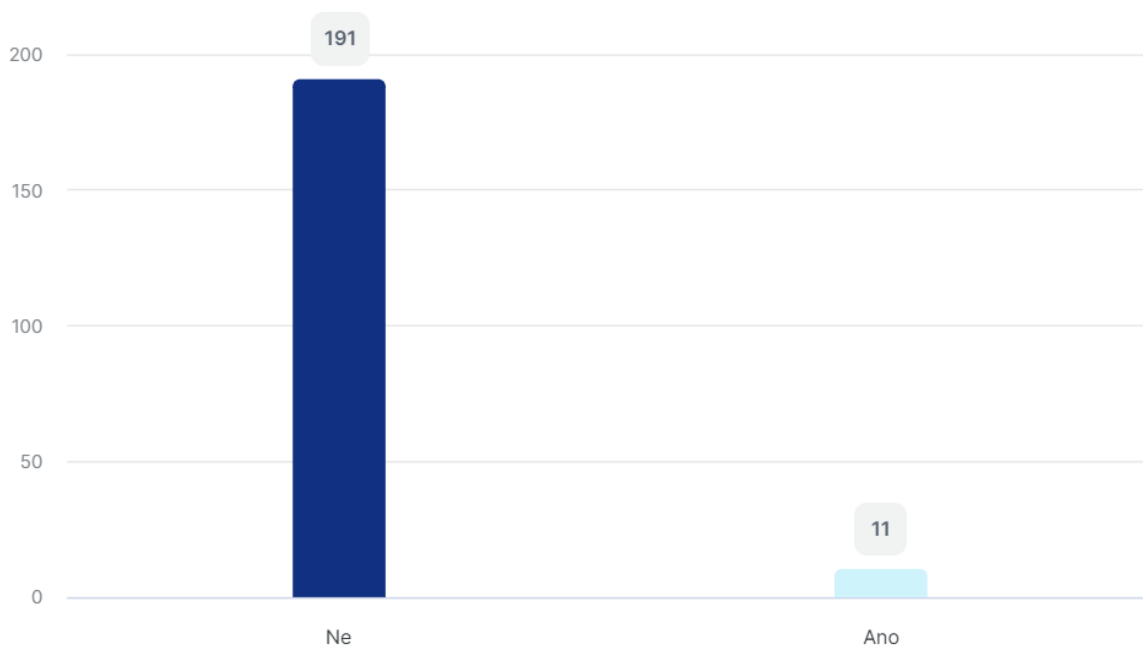
- Otázka č. 18

Máte obavy ohledně použití služebních psů? Například z hlediska bezpečnosti nebo etiky?

Otázka měla za úkol zjistit, zdali mají respondenti obavy ohledně použití služebních psů z různého hlediska, například bezpečnosti nebo etiky. Na výběr byla pouze jedna odpověď ano nebo ne. Z výsledků můžeme vidět, že 191 (94,6%) respondentů nemá obavy ohledně použití služebních psů. Na druhou stranu 11 (5,4%) respondentů má obavy z hlediska použití služebních psů. Na základě výsledků můžeme konstatovat, že většina respondentů nemá obavy ohledně použití služebních psů u jednotlivých složkách IZS (graf 15).

Graf 15

Obavy ohledně použití služebních psů

- Otázka č. 19

Vypište konkrétní obavy, které máte ohledně použití služebních psů?

Tato otázka měla za úkol zjistit konkrétní obavy, ohledně použití služebních psů. Zobrazila se ale pouze těm respondentům, kteří v předchozí otázce (otázka č. 18) odpověděli ano. Otázka byla otevřená, respondenti tak mohli vypsát konkrétní obavy které mají na mysli. Celkem na tuto otázku odpovědělo 11 (5,4%) respondentů. Odpovědi zněly takto:

- „Do jaké míry psa práce baví a zda není zbytečně vystavován nebezpečí a rizikům + časté změny psovodů.“
- „Jsou nebezpeční.“
- „Nejednoznačnost pachových stop, zneužití psů na zadržení pachatele.“
- „Nekorektní zacházení se psy – walfare.“
- „Zdraví psa.“
- „Poranění veřejné osoby (pokousání), špatná stopa.“
- „Při této práci jim hrozí například zavalení sutinami apod.“
- „Za zneužití proti nesprávnému pachateli – ublížení na zdraví, šok ze zákroku.“
- „Zneužití, tvrdý výcvik.“
- „Zranění nebo úmrtí pejska.“
- „Zranění/smrt psa.“

Podle vypsaných odpovědí, dokážeme usoudit, že nejvíce se respondenti bojí o zdraví psa spojené s jeho zacházením a zneužíváním.

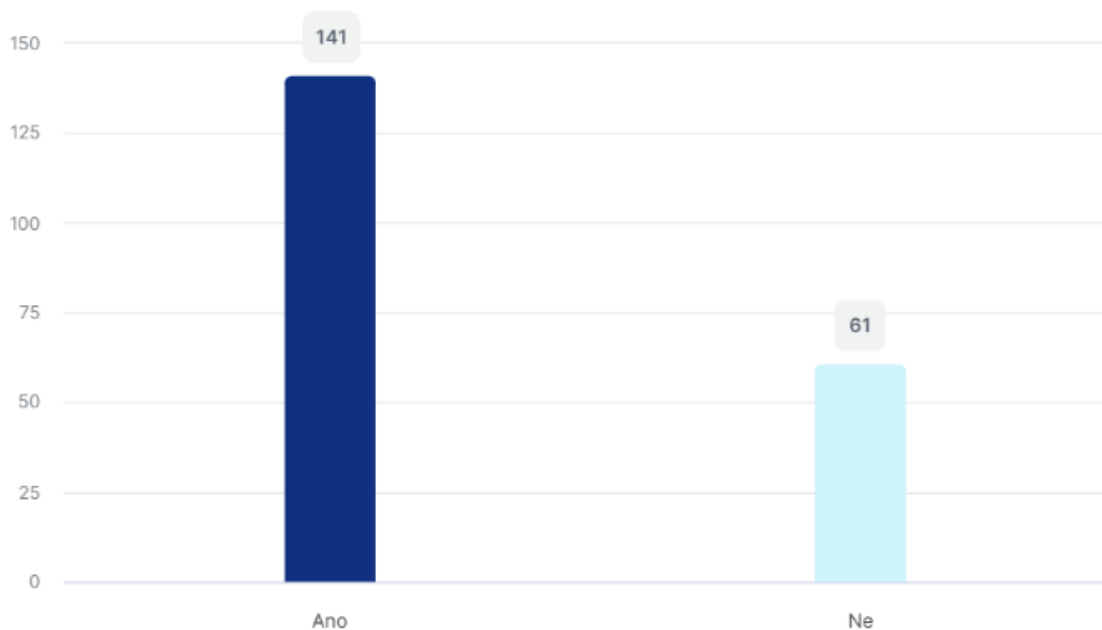
- Otázka č. 20

Mělo by být podle Vašeho názoru použití služebních psů zařazeno do rutinní práce složek integrovaného záchranného systému?

Otázka č. 20 měla za úkol zjistit názor respondentů, zda by služební psi měli být zařazeni do rutinní práce složek IZS. Počet odpovědí byl následovný, celkem 141 (69,8%) respondentů odpovědělo, že by služební psi měli být zařazeni do rutinní práce složek IZS. Opačný názor mělo celkem 61 (30,2%) respondentů, podle nich by služební psi neměli být zařazeni do rutinní práce složek IZS. Z výsledků lze vypočítat, že většina respondentů se přiklání k odpovědi ano (graf 16).

Graf 16

Použití služebních psů u rutinní práce složek IZS

- Otázka č. 21

Napište, proč by měli být služební psi zařazeni do rutinní práce složek Integrovaného záchranného systému?

Jednalo se o poslední položenou otázku v dotazníku. Navazovala na předchozí otázku (č. 20) a byla nabídnuta pouze těm respondentům, kteří v této otázce vybrali odpověď ano. Otázka byla otevřená a respondenti tak měli možnost vyjádřit svůj názor, proč by měli být služební psi zařazeni do rutinní práce složek IZS. Odpovědí bylo celkem 141 (69,8%). Mezi nejčastější odpovědi na tuto otázku patřily:

- „Lepší efektivita práce a zásahu.“
- „Díky vyvinutějším smyslům.“
- „Vzbuzují respekt.“
- „Usnadnění a urychlení práce u jednotlivých složek.“
- „Zvýšení bezpečnosti jednotlivých složek.“

Tyto zmíněné odpovědi se v dotazníku objevovali nejčastěji. Názory respondentů se tedy nijak zvlášť nelišily.

7 VÝSLEDKY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE A JEJÍ PŘÍNOS PRO ROZVOJ OBORU OCHRANY OBYVATELSTVA

Návrh zavedení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek IZS

Aspekty služební kynologie mohou být velmi významným přínosem a mít zásadní vliv pro složky IZS. Složky IZS se denně setkávají s mnoha různými situacemi, ve kterých mohou být aspekty služební kynologie velmi užitečné. Zahrnutí těchto aspektů by mohlo zlepšit a urychlit účinnost jednotlivých operací záchranných týmu a zvýšit bezpečnost jak záchranných týmů, tak i bezpečnost obyvatelstva. Zde jsou navrženy některé možnosti aspektů:

Návrh č. 1 – urychlení výjezdů psovodů se služebními psi v rámci mimořádných událostí a krizových situací

Je důležité, aby služební psi byli připraveni kdykoliv a včas vyrazit na místo události a pomoc tak složkám IZS k realizaci zásahu. Zde je několik možností:

- **Efektivní komunikace**

Komunikace je klíčová pro rychlé a koordinované výjezdy. Všechny důležité informace o případu musí být jasně a rychle předány jednotlivým psovodům – zde se může využít pomoci přes různá zařízení např. rádiová spojení nebo mobilní aplikace, která by sloužila ke komunikaci mezi psovody apod. Komunikace musí být také perfektně zvládnutá mezi jednotlivými složkami IZS.

- **Plánování a pravidelná příprava**

Dobře naplánovaná a pravidelná příprava dokáže urychlit celý proces výjezdu. Psovod musí být předem vybavený vším potřebným vybavením a materiály, které bude pro výjezd potřebovat. Následně také dodržovat pravidelnou údržbu vybavení a vozidel. Tyto vozidla by byla předem připravená všemi potřebnými materiály a speciálními kotci pro služební psy. Vozidla by procházela pravidelnou půlroční či roční kontrolou a psovodi by tyto vozidla museli udržovat správně vybavené a v té nejlepší kondici, pokud by došlo k porušení tohoto standardu, psovodi by byli následně pokutováni.

- **Zlepšení logistiky**

Efektivní organizace zahrnuje i logistiku, která je schopná výrazně urychlit výjezdy psovodů. Vybavení musí být správně umístěné a uspořádané. Každý psovod, který je povolán do akce, musí být opatřen vozidlem, které má v zadní části umístěno kotec pro služebního psa. Tyto vozidla se v některých okresech vyskytují, avšak stále jich není dostatek pro všechny psovody.

- **Flexibilita psovodů**

Tento bod zahrnuje samotné psovody, zde by daní psovodi v jednotlivých krajích drželi pohotovost 24 hodin pro rychlejší dostupnost výjezdu, tento výjezd by bylo nutné realizovat do 20 minut od ohlášení. Podle náročnosti by psovodi drželi tuto pohotovost maximálně 2 dny za sebou a poté by následoval den volna.

Návrh č. 2 – zvýšení povědomí veřejnosti o složkách integrovaného záchranného systému

Tento návrh vychází z analýzy výsledků v dotazníkovém šetření, kde jsem se respondentů dotazovala, co si pod pojmem služební kynologie představují. Většina odpovědí byla uznána jako správná, avšak objevovaly se i odpovědi, které do služební kynologie vůbec nezasahovaly, proto je důležité, aby služební kynologie v rámci složek IZS byla více propagována mezi širokou veřejností.

Služební psi a obecně psi jsou v mnoha komunitách vnímáni jako užiteční a důvěryhodní a v mnoha komunitách tvoří parťáky na celý život. Použití služebních psů tak může pomoci zlepšit obraz a pohled na složky IZS a posílit díky nim vztah s veřejností. Zde je několik opatření:

- **Veřejné prezentace**

Složky IZS je nezbytné zapojit do organizování různých veřejných akcí a prezentací, na kterých budou předváděny úlohy a dovednosti služebních psů. Aktivně zapojit služební psy do komunitních akcí, veřejných setkání nebo školních besed v rámci výuky bezpečnosti na školách.

- **Spolupráce s médii**

Jedná se o zapojení služební kynologie IZS do spolupráce s různými médii. Vystupování v televizi nebo poskytování rozhovorů do tištěných médií. Tato spolupráce by následně pomohla zviditelnit práci služebních psů a poskytnout veřejnosti informace o tomto oboru. Dalším návrhem je točení dokumentárních filmů, které by se následně promítaly v rámci školní výuky a

v různých edukačních zařízeních. Tyto dokumenty nebo reportáže mohou zahrnovat psovody, kteří sdílí své zkušenosti a popisují význam práce služebních psů. Dále, kde by se služební psi měli objevovat častěji jsou různá sociální média, které jsou v této době nejvíce rozšířeným informativním nástrojem. Konkrétně zde spadá Facebook, Instagram, Twitter. Kontent, který by byl na zmíněných sociálních sítích tvořen by zahrnoval: sdílení příběhů a fotografií ze cvičení a následného nasazení služebních psů. Tyto návrhy by dokázali veřejnosti lépe porozumět a nahlédnout na práci a přínos služebních psů celkově.

- **Spolupráce s organizacemi**

Složky IZS by se zapojili do spolupráce s organizacemi, jako jsou organizace zabývající se ochranou zvířat, tento krok by posílil pozitivní vnímání složek IZS a služebních psů v rámci etiky.

Návrh č. 3 – zařazení služebních psů ke zdravotnické záchranné službě

Zdravotnická záchranná služba, patří mezi složky IZS, proto se zde budu zabírat i návrhem zapojení služebních psů do rutinní práce ZZS. Služební psi v rámci ZZS mohou být nápomocní různými způsoby, které umožní přinést různé výhody a podpořit efektivitu této složky. Zde je zavedeno několik možností, jak psy u složek ZZS využít:

- **Terapie a pomoc pacientům**

Služební psi by zde pomáhali ZZS s prací s pacienty, kteří trpí mentálními poruchami, posttraumatickým stresem, nebo obecně s dětskými pacienty. Tato společná interakce může pomoci uklidnit pacienty, snížit jejich úzkost, zlepšit náladu a celkově podpořit jejich léčbu a zotavení. Sloužili by jako výborný nástroj k usnadnění podávání první pomoci různým pacientům. Tito psi by byli vybíráni z řad terapeutických psů, kteří jsou na podobné situace speciálně cvičeni.

- **Detekce vitálních funkcí**

Tento bod je jedním z nejpřínosnějších pro ZZS, zároveň je také nejsložitější. Jedná se o specializovaný výcvik, kterým by daní psi museli projít. Tito psi by následně byli schopni vycítit změnu ve vitálních funkcích pacientů. Dokázali by rozpoznat změny v dechu, srdečním rytmu či teplotě těla. Tato schopnost psů by dokázala poskytnout složkám ZZS informace o stavu pacienta a přispět k rychlejšímu poskytnutí pomoci. Je nutné, aby výcvik a příprava psů na detekci vitálních funkcí byla prováděna odbornými cvičiteli s bohatými zkušenostmi v oblasti první pomoci a zdravotnické péče. Následně by služební psi, kteří se vyskytují v této oblasti, museli pravidelně absolvovat trénink a přezkoušení k udržení naučených dovedností.

Tyto mnou uvedené aspekty služební kynologie jsou dle mého názoru pro složky ZZS jedny z nejpřínosnějších. Služební psi mohou mít ale mnoho jiných funkcí jako např. lokalizace zraněných osob při hromadné události, poskytování bezpečnosti jednotlivým pracovníkům ZZS, kde by fungovali jako jejich „ostraha“ apod.

Bakalářská práce tak může přispět k zdokonalení činností jednotlivých složek IZS. Využití služebních psů ve výše zmíněných návrzích by dokázali zvýšit efektivitu a rychlost operací složek IZS, nebo přispět k ochraně životů a majetku. Tyto návrhy tak slouží jako doporučení pro další rozvoj a zdokonalení využití služebních psů v rámci rutinní práce složek IZS.

Přínos bakalářské práce pro oblast vzdělávání v ochraně obyvatelstva

Vzdělávání veřejnosti v ochraně obyvatelstva je důležitým nástrojem pro zvýšení povědomí občanů o rizicích a nutnosti aktivně přistupovat k ochraně jako takové. Toto vzdělávání je možno podpořit s využitím služební kynologie, která v této sféře hraje důležitou roli. Zde je uvedeno, jak této vzdělanosti lépe dosáhnout:

- **Workshopy a veřejné prezentace**

Psovodi či členové složek IZS by se svými služebními psi pořádali veřejné prezentace a ukázky, kde by následně demonstrovali schopnosti a dovednosti služebních psů. Během ukázek psovodi poskytují informace o rizicích a způsobech ochrany a odpovídají na otázky a zájmy veřejnosti. Psovodi by zde také poukazovali na využitelnost služebních psů u jednotlivých složek IZS.

Workshopy a školení jsou nedílnou součástí, jsou zaměřeny na prevenci a bezpečnost s využitím služební kynologie. Tato školení by pokrývala témata, jako je chování při MU a KS, preventivní opatření v domácnosti, základy první pomoci apod.

V rámci školení, workshopů apod. je nutným opatřením zavést i různé informativní materiály a brožury k pozdějšímu uchování. Jedná se o další způsob, jak veřejnost osvětlit v rámci prevence a ochrany. Tyto nástroje by měly obsahovat užitečné informace, tipy a postupy, případný kontakt na místní psovody a jednotlivé složky IZS. Tyto materiály budou následně šířeny mnoha způsoby např. sociálními sítěmi, veřejně přístupnými místy, webovými stránkami apod.

- **Spolupráce se školami a komunitními organizacemi**

Dalším návrhem je spolupráce se školami a komunitními organizacemi. Psovodi zde mají možnost navázat spolupráci prostřednictvím pravidelných přednášek, prezentací a interaktivních aktivit. Tento způsob šíření informací je důležitý v předávání informací o bezpečnosti a prevenci dětem, mládeži a dospělým.

Spolupráce se školami by zahrnovaly různé prezentace a ukázky, kde by jednotliví psovodi přicházeli prezentovat svou práci a dovednosti. Studenti by následně získali přehled o využití služebních psů v rámci jednotlivých složek IZS. Studenti si mohou díky tomuto návrhu rozšířit obecné znalosti v rámci výcviku, péče nebo zacházení se zvířaty.

Posledním návrhem jsou případné stáže a dobrovolnictví. Služební kynologie, by mohla být volně přístupná pro studenty, kteří o tento obor jeví zájem. Možnost stáže nebo dobrovolnické práce by byly realizovány ve výcvikových zařízeních služebních psů. Tímto způsobem mohou získat praktické zkušenosti a lépe pochopit, jak probíhá výcvik a práce se služebními psy.

Spolupráce se školami a komunitními organizacemi by pomohlo rozšířit povědomí o této oblasti, a dokonce motivovat některé z nich k dalšímu studiu nebo kariéře v odvětví služební kynologie.

Služební kynologie tedy představuje cenný nástroj pro vzdělávání veřejnosti v oboru ochrany obyvatelstva. Jejich využití poskytuje možnost lépe porozumět jejich schopnostem a přínosu pro bezpečnost a ochranu společnosti. Je důležité, aby vzdělávací programy v oblasti ochrany obyvatelstva zahrnovaly etické a humánní aspekty práce se služebními psi a zvířaty obecně. Díky těmto programům by měli být občané vedeni k respektu vůči psům a správnému zacházení či péči o ně. Celkově lze tedy říci, že služební kynologie má velký potenciál pro vzdělávání obyvatelstva. Všechny tyto zmíněné aspekty mohou být začleněny do vzdělávacích programů, aby veřejnost získala potřebné dovednosti a informace pro úspěšné působení v oblasti ochrany obyvatelstva.

8 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou služebních psů. V první části práce jsem se zaměřila na základní poznatky, nastínila historii služebních psů a současně věnovala detailní pozornost výcviku a výchově. Byly zde představeny složky IZS, ke kterým služební psi neodmyslitelně patří a současně popsány výhody a nevýhody využitelnosti jednotlivých vybraných plemen. Cílem bakalářské práce bylo: „Zjistit aktuální názory odborné i laické veřejnosti na výcvik, výchovu a použití služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací“. Tento cíl byl splněn pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl zaměřen na otázky týkající se výcviku, výchovy a použití služebních psů. Na základě zjištěných informací a dat byly navrženy možnosti aspektů služební kynologie do rutinní práce složek IZS.

V bakalářské práci byla stanovena jedna výzkumná otázka a hypotéza, které byly zjišťovány pomocí dotazníku a literárních poznatků. Odpověď na splnění hypotézy a zároveň výzkumné otázky vychází zejména z otázek v dotazníku. Odpovědi veřejnosti potvrdily úvahy ohledně zvýšení efektivity a rychlosti zákroků při činnostech jednotlivých složek IZS a zároveň přináší zásadní vliv při řešení následků MU a KS. Hypotézu a výzkumnou otázku následně potvrzují mé možné návrhy zavedení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek IZS navržené z výsledků v dotazníkovém šetření a literární rešerše.

Tato bakalářská práce tak může přispět k informovanosti veřejnosti ohledně použití služebních psů a sloužit jako základní souhrnný dokument o této problematice. Práce může být také impulsem k zařazení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek IZS, které jsou v této práci popsány. Věřím, že se mi povedlo vytyčené cíle splnit a zpracovat bakalářskou práci, která bude plně sloužit čtenářům pro rozvoj v problematice služební kynologie a zároveň se může stát podnětem k zařazení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek IZS a k zařazení do oblasti vzdělávání v ochraně obyvatelstva.

9 SOUHRN

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku využití služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací. V teoretické části byly představeny základní pojmy související s problematikou služebních psů. Nastíněna historie a popsáno využití služebních psů u vybraných složek, ve kterých psi hrají důležitou roli.

V další části byly představeny konkrétní typy služebních psů, jejich výhody a nevýhody. Popsán by také jejich výcvik a výchova společně s interakcí psovoda a psa.

V praktické části bakalářské práce byl pomocí dotazníkového šetření proveden výzkum, který měl za cíl zjistit povědomí společnosti ohledně použití služebních psů a zjistit jejich názory a výchovu a výcvik služebních psů. Tento cíl byl tak splněn a zjistili jsme zajímavé názory od odborné i laické veřejnosti na využití služebních psů.

V závěru práce jsou navrženy možnosti zavedení aspektů služební kynologie do rutinní práce složek integrovaného záchranného systému na základě výsledků z dotazníkového šetření a znalostí z literární rešerše. Tyto aspekty jsou popsány v kapitole diskuse. V této kapitole jsou také zpracované návrhy na zavedení aspektů služební kynologie do oblasti vzdělávání v ochraně obyvatelstva.

10 SUMMARY

The bachelor thesis focuses on the issue of utilizing service dogs in addressing the consequences of extraordinary and crisis situations. The theoretical part introduces the basic concepts related to the subject of service dogs. It outlines the history and describes the utilization of service dogs in selected units where dogs play an important role.

In the following section, specific types of service dogs, their advantages and disadvantages are presented. Their training and upbringing, along with the interaction between the handler and the dog, are also described.

In the practical part of the bachelor thesis, a research study was conducted using a questionnaire survey. The aim of the research was to assess the public awareness regarding the use of service dogs and gather opinions on the upbringing and training of the service dogs. This objective was successfully achieved, and interesting perspectives from both experts and the general public regarding the utilization of service dogs were obtained.

In the conclusion of the thesis, suggestions are proposed for implementing aspects of service dog training into the routine work of integrated emergency response units. These proposals are based on the results of the questionnaire survey and knowledge from literature review. These aspects are described in the discussion chapter, which also examines whether service dogs should be used within the regular service of individual integrated emergency response units. Also in this chapter is introduced service cynology aspects into the field of education in the protection of the population.

11 REFERENČNÍ SEZNAM

- CZ-pes, (2013), *Historie služební kynologie*. Retrieved from: <https://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-1.php>
- Hartl, K. (1979). *Výchova a výcvik psa: (služební a pracovní plemena)*. Naše vojsko.
- Hartl, K. (2022). *Výchova a výcvik psa: služební a pracovní plemena*. Naše vojsko.
- Horová, E. (2012), *Kynologický výkladový slovník*. Praha: Ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze a vzdělávacím centrem SVOPAP, CanisTR.
- Hrušovský, J. (1990). *Pes a jeho výcvik (2., dopl. a přeprac. vyd)*. Naše vojsko.
- HZS ČR. (2023). *Kynologie v integrovaném záchranném systému*. Retrieved from: <https://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx>
- Jamieson, L.T.J., Baxter, G.S., Murray, P.J. (2018). *Who's a Good Handler? Important Skills and Personality Profiles of Wildlife Detection Dog Handlers*, Animals.
- Jančaříková, K. (2019). *Záchranná kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Plot
- Jaríčková, V. (1999). *Psí škola hrou*. Dona.
- Kolektiv odborníků – kynologů (2021). *Speciální výcviky psů*. Praha: Naše vojsko
- Koller, J. (2019). *Kynologická příručka*. Naše vojsko.
- Komolý, A. (1963). *Výcvik služebního psa*. Naše vojsko
- Kryzánek, J. (2020). *Policejní pes*. nákladem vlastním.
- Liberecká drbna (2022), *Dobrý služební pes vydá i za tři strážníky*. Retrieved from: <https://liberecka.drba.cz/zpravy/spolecnost/28798-dobry-sluzebni-pes-vyda-i-za-tri-strazniky-rika-psovod-pavel-smudla.html>
- Policie České republiky (2023), *Odbor metodiky, koordinace a podpory výkonu*. Retrieved from: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-metodiky-koordinace-a-podpory-vykonu-sluzby.aspx>
- Policie České republiky (2023), *odbor služební kynologie a hipologie*. Retrieved from: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx>
- Price, C. (2019). *Border kolie pod lupou*. Plot.
- Rotter, T., & Kolda, J. (1947). *Výchova a výcvik psa pro účely služební, sportovní a jiné užitkové obory (II. vydání)*. národní správa.
- Rulc, J., Štaudinger, J., & Nevolný, P. (2014). *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. CanisTR.

- Slovácký deník (2011), *Nahradit psy stroji? K tomu nikdy nedojde*. Retrieved from:
https://slovakky.denik.cz/zpravy_region/nahradit-psy-stroji-k-tomu-nikdy-6db2.html
- Štěpánský, K. (1974). *Služební a pracovní plemena psů*.
- Šusta, F. (2017). *Neznám druhé takové zvíře, jako je pes, aneb, vyznání trenéra zvířat nejlepšímu příteli člověka*. Plot.
- Usar (2006), *Kynologie v IZS*. Retrieved from:
<http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=221>
- Verhoef-Verhallen, E. (2010). *Psi: praktická encyklopedie*. Rebo.
- Věžeňská služba ČR (2020), Facebook. Retrieved from:
<https://www.facebook.com/vezenskasluzbacz/posts/924932241348935/>
- Věžeňská služba ČR (2023), *VZ ČR představila služební kynologii*. Retrieved from:
<https://www.vscr.cz/clanky/detail/vs-cr-predstavila-sluzebni-kynologii>
- Víťa. (2013). *Fyziologie vyšší nervové činnosti psa*.
- Zákon č. 17/2012 Sb., Zákon o Celní správě České republiky.
- Zákon č. 17/2012 Sb., Zákon o Celní správě České republiky.
- Zákon č. 219/1999 Sb., Zákon o Ozbrojených silách České republiky.
- Zákon č. 239/2000 Sb., § 2 písm. b, Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 239/2000 Sb., Zákon o Integrovaném záchranném systému.
- Zákon č. 240/2000 Sb., § 2 písm. b, Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky.
- Zákon č. 320/2015 Sb., Zákon o Hasičském záchranném sboru.
- Zákon č. 553/1991 Sb., Zákon o České národní radě o obecní policii.

12 PŘÍLOHY

Dotazník:

Vážení, jmenuji se Aneta Šturalová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Tělesná výchova se zaměřením na vzdělání a ochranu obyvatelstva na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. Ráda bych Vás touto formou požádala o vyplnění krátkého dotazníku k mé bakalářské práci s názvem „Využití služebních psů při řešení následků mimořádných a krizových situací.“ Cílem výzkumu je zjistit aktuální názory odborné i laické veřejnosti na výcvik, výchovu a použití psů při řešení následků mimořádných a krizových situací. Vyplnění dotazníku Vám zabere maximálně 10 minut.

Vyplněním souhlasíte se zpracováním údajů, které zde poskytnete. S daty bude nakládáno v souladu s platnou legislativou. Účast ve výzkumu je zcela dobrovolná. Osobní údaje účastníka výzkumu (sociodemografická data, mezi která patří například věk, pohlaví, dosažené vzdělání apod.) budou v rámci řešení závěrečná práce zpracována v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/E S a zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů. Získané výsledky budou využity pro účely mé bakalářské práce. Data budou zpracována standardním aplikačním a programovým vybavením a dále publikována, komentována a diskutována v této práci.

1. Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena

2. Váš věk?

- 18–25 let
- 26–35 let
- 36–45 let
- 46+ let

3. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní Středoškolské s výučním listem
- Úplné střední vzdělání s maturitou
- Vyšší odborné vzdělání

- Bakalářské vzdělání Magisterské vzdělání
 - Doktorské vzdělání
- 4. Co si pod pojmem služební kynologie představujete? Uveďte stručný popis**
(otevřená otázka)
- 5. Setkal/a jste se osobně v nějaké situaci s využitím služebního psa?**
- Ano
 - Ne
- 6. při jakých situacích jste se osobně setkal s využitím služebního psa?**
(otevřená otázka)
- 7. Vyberte složky, u kterých se podle Vašeho názoru využívají služební psi?**
- Policie ČR
 - Městská policie
 - Hasičský záchranný sbor ČR
 - Armáda ČR
 - Vězeňská služba ČR
 - Celní správa ČR
 - Vše zvyše uvedených Uvedte,
- 8. Myslíte si, že nasazení služebních psů zvyšuje efektivitu zákroku při činnostech jednotlivých složek?**
- Ano
 - Ne
- 9. Víte, kdo na místě činu nebo při řešení následků mimořádné události rozhoduje o použití služebního psa?**
- Ano
 - Ne
- 10. Vyberte osobu, která má oprávnění rozhodnout o použití služebního psa na místě činu nebo při řešení následků mimořádné události?**
- Velitel zásahu
 - Operační důstojník
 - psovod
 - Nevím
- 11. Vyberte, jaké pohlaví se u služebních psů vyskytuje častěji?**
- Fena (samice)
 - Pes (samec)
 - Nevím, nedokážu posoudit

12. Vyberte plemeno, které se nejčastěji vyskytuje v služební kynologii?

- Německý ovčák
- Rotvajler
- Jezevčík
- Ohař
- Dalmatin
- Anglický buldok

13. Jaký je podle Vašeho názoru ideální věk pro začátek výcviku služebního psa?

- 5–7 měsíců
- 1–2 roky
- 2 a více let

14. Stejně jako člověku, i psům náleží po odpracovaných letech ve službě "důchod". Do jakého věku si myslíte, že pes vykonává aktivní službu?

- Do věku 3–4 let
- Do věku 8–10 let
- Do věku 12–15 let

15. Uveďte, jak dlouho si myslíte, že trvá výcvik služebního psa?

- Pes se cvičí celý život
- Od narození do 6. - 7. měsíce věku psa
- 1–2 roky před nástupem do služby
- Nevím, jak dlouho trvá výcvik služebního psa

16. Uveďte, které metody výcviku psa se podle Vašeho názoru preferují nejčastěji?

- Chuťově dráždivá metoda
- Mechanická metoda
- Napodobovací metoda
- Kontrastní metoda
- Nevím

17. Jaký vliv má podle Vašeho názoru výcvik psa na jeho chování a vztah k jeho cvičiteli?

- Zásadní
- Velký
- Zanedbatelný
- Žádný
- Negativní

18. Pokuste se vymezit, pro jaké služební účely jsou psi cvičeni?

(otevřená otázka)

19. Máte obavy ohledně použití služebních psů? Například z hlediska bezpečnosti nebo etiky?

- Ano
- Ne

20. Vypište konkrétní obavy, které máte ohledně použití služebních psů?

(otevřená otázka)

21. Mělo by být podle Vašeho názoru použití služebních psů zařazeno do rutinní práce složek Integrovaného záchranného systému?

- Ano
- Ne

22. Napište, proč by měli být služební psi zařazeni do rutinní práce složek Integrovaného záchranného systému?

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku. Případné doplňující informace k tématu v dotazníku, napište níže...